

KKTC
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİMİ ANA BİLİM DALI

ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN SINIF DIŞI
ÖĞRETİME İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Başak ÖZALTINOK

Ocak, 2018

Lefkoşa

KKTC
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİMİ ANA BİLİM DALI

ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN SINIF DIŞI
ÖĞRETİME İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Başak ÖZALTINOK

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Nazım KAŞOT

Ocak, 2018

Lefkoşa

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Başak ÖZALTINOK 'un ortaöğretim öğrencilerinin sınıf dışı öğretime ilişkin görüşleri” başlıklı tezi 12 Ocak 2018 tarihinde jürimiz tarafından Eğitim Programları ve Öğretimi, Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Başkan:

Üye:

Üye:

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

12/ 01 /2018

Prof. Dr.

Enstitü Müdür

ETİK BEYAN

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmasının yapılması ve bulguların çözümünde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyulduğunu, bu çalışmanın doğrudan birincil ürünü olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atfedildiğini beyan ederim.

İmza :

Adı Soyadı: Başak ÖZALTINOK

TEŞEKKÜR

Küçük yaşlardan itibaren kendi ayakları üstünde dimdik durmayı öğreten, maddi ve manevi desteğini bir gölge gibi hep hissettiğim değerli babam Bilgin ÖZALTINOK’a teşekkürü bir borç bilirim.

Yüksek Lisans tez danışmanlığımı üstlenerek gerek tez konumun belirlenmesinde, gerekse çalışmalarımın yürütülmesi sırasında yol gösteren, yardımını ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen sayın hocam Yrd. Doç. Dr. Nazım KAŞOT’a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Görüş ve önerilerinden yararlandığım yapıcı eleştirileri ile bana yol gösteren sayın hocalarım Doç.Dr. Şeniz ŞENSOY’a ve Doç.Dr.Çiğdem HÜRSEN’e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmalarım sırasında bana desteğini hiçbirzaman esirgemeyen çok değerli meslektaşım sayın Doç. Dr. Rukiye KİLİLİ’ye, Uz. Hüseyin TUFAN’a ve değerli arkadaşım Ceylan H.TUFAN’a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca beni her zaman destekleyerek maddi ve manevi yardımlarını her zaman hissettiğim ailem, halam Gülten VURDU’ya, değerli Ferhat Gürsel OĞLAK’a ve abim Burak ÖZALTINOK’a minnet ve şükranlarımı sunarım.

Başak ÖZALTINOK

Lefkoşa, 2018

ÖZET

ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN SINIF DIŞI ÖĞRETİME İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Özaltınok, Başak

Yüksek Lisans, Eğitim Programları ve Öğretimi Ana Bilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Nazım Kaşot

Haziran 2018, 70 Sayfa

Günümüz dünyasında gelişen teknoloji ile birlikte eğitim alanında da gelişimlere yer verilmektedir. Bu çalışmanın seçilmesindeki temel unsur mevcut eğitim sisteminin çoğunlukla sınıf içi eğitime dayalı olmasıyla birlikte sınıf dışı eğitime daha az yer verilmesidir. Çalışmanın amacı öğrencilerin kendi becerileri üzerinde geliştirmelerini, yeteneklerinin farkına varmalarını ve bilginin kalıcılığını kendi deneyimlerini kullanarak kazandırmaları hedeflenmektedir. Kulüp eğitimi etkinliklerinin, ders dışı eğitimle desteklenmesi önemli kazanımlara yol açmaktadır. Bu araştırmada alan ile ilgili yapılmış çalışmalardan örnek alınarak; kulüp etkinliklerinin öğrenci üzerindeki etkilerine yer verilmiştir. Araştırma yöntemi olarak nitel modellerden karşılaştırılmalı durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak görüşme tekniği ve yarı yapılandırılmış veri toplama aracı kullanılmıştır. Çalışmanın örneklemi ise 20 kulüp içi, 20 kulüp dışı olmak üzere toplamda 40 gönüllü öğrenci oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sınıf dışı etkinlikler, ders dışı kulüp etkinlikleri, sınıf dışı öğretim, derslik dışı öğretim.

ABSTRACT

VIEWS OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS ON OUT-OF-CLASS LEARNING

Özaltınok, Başak

Master, Education Programs and Learning

Supervisor: Yrd. Doç. Dr. Nazım Kaşot

February, 2018 70 Pages

Developments in the field of education take place in addition to the developing technology in today's world. The key factor of carrying out this study is that the existing education system is mostly based on in-class education, but there is a lack of out-of-class learning within the system. The purpose of this study is to make students develop themselves based on their own skills, become aware of their abilities and make them aware of the permanence of the knowledge by using their own experiences. Supporting club training activities by out-of-class learning leads to significant gains. Based on the conducted studies in the field of this research, the effect of club activities on students was investigated. Comparative case study method as a qualitative model was used as the research method. Interview technique and semi-structured data collection tool were used as data collection tools. The sampling of the study consists of 40 voluntary students, 20 as club students and 20 as non-club students.

Key Words: *Outdoor activities, extracurricular club activities, outdoor teaching, non-classroom teaching*

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI.....	i
ETİK BEYAN.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Amaç.....	9
1.3. Önem.....	9
1.4. Sınırlılıklar.....	10
1.5. Tanımlar.....	11
1.6. Kısaltmalar.....	12

BÖLÜM II

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Sınıf Dışı Etkinlik.....	13
2.2. Sınıf Dışı Etkinliklerin Tarihsel Gelişimi.....	14
2.2.1. Dünyada ki Gelişimi.....	14
2.2.2. Türkiye’de ki Gelişimi.....	18
2.3. Sınıf Dışı Etkinliğin Önemi.....	21
2.4. Sınıf Dışı Etkinliklerin Amacı ve Yararları.....	22
2.5. Sınıf Dışı Etkinlik Türleri.....	23
2.6. Sınıf Dışı Etkinliklerin Bireyin Gelişimine Katkısı.....	24
2.7. Sınıf Dışı Etkinliği Olarak Öğrenci Kulüpleri.....	24
2.8. Sınıf Dışı Etkinlikler ile İlgili Araştırmalar.....	25

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli.....	28
3.2 Çalışma Grubu	29
3.3. Verilerin toplanması.....	30
3.3.1. Veri Toplama Aracı.....	31
3.4. Verilerin Analizi.....	31

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

4.1. Sınıf Dışı Yapılan Etkinliklere İlişkin Görüşler.....	33
4.2 Sınıf Dışı Ders ve Etkinliklerin Öğrenci Motivasyonuna Etkisi.....	36
4.3 Sınıf Dışı Ders ve Etkinliklerin Çekicilik Unsurları.....	38
4.4 Sınıf Dışı Ders ve Etkinliklerin Derse Katkısı.....	40
4.5 Sınıf Dışı Derslerin Öğrenmeye Katkısı.....	42
4.6 Sınıf İçi ve Sınıf Dışı Etkinliklerin Karşılaştırılması.....	44
4.7 Sınıf Dışı Etkinlik Ortamı.....	46

BÖLÜM V

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1 Sonuçlar.....	49
5.2. Öneriler.....	53

KAYNAKÇA.....	54
----------------------	-----------

EKLER.....	65
-------------------	-----------

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu açıklanarak, araştırmanın amacı, önemi ve sınırlılıklarına yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Günümüzde bilgiye ulaşma ve bilginin kendini yenileme süreci her geçen gün daha da artmaktadır. Ortaya çıkan bilgi birikimi kapsamında doğru bilginin seçimi ile seçilen doğru bilginin hangi ifadeyle aktarılacağı, kişi üzerinde nasıl bir iz bırakacağı yani diğer bir anlamda; oluşturulabilecek öğrenme stratejileri en önemli sebebi oluşturmaktadır. İşte bu nedenledir ki birçok öğrenme stratejisi geçmişten günümüze gelerek, yaratmış oldukları etkileriyle de tartışma konusu olmuştur (Telman, 1997). Bununla birlikte yapılan birçok araştırmada; fikir anlamında ortak görüşler, tüm öğrencilerin öğrenme üzerinde daha aktif rolde yer alarak kendi yaşantıları yolu ile öğrenmeyi gerçekleştirdikleri, kendi çevreleri ile ilgilendikleri konularda ilişkilendirmeyi yaparak, sosyal yaşantıları ile bütünleştirip öğretimdeki anlayışı eğitim içerisinde en önemli strateji olmasıdır. İşte bu stratejinin en etkileyici yöntemlerinden biri olan ve günümüzde "Okul Dışı eğitim, Sınıf Dışı Eğitim, İnfomal Eğitim" gibi ifadelerle bugünlere gelerek birçok bilginin dış dünyaya açılması ile gerekliliğini önemli kılan bir yöntemlerdir. Bunun en başında doğadaki bilime ilerleyen eğitim-öğretim süreçlerin içerisinde formal eğitimi tamamlayacak, sınıf dışı, okul dışı ve ders dışı uygulamalı aynı zamanda etkinlik temelli; gözlem gezileri (yakından uzağa olan çevre gezileri) ve alan çalışmaları, bilimsel, sosyal ve kültürel açıdan önem taşıyan örneğin müze, sanayi kuruluşu, meteoroloji dairesi veya arıtma tesisleri gibi uygulamalı mekanların ziyaretinin gerçekleştirilmesi, çevre kulüplerinin düzenlediği etkinlikler, doğa eğitimleri, spor etkinlikleri, sosyal ve kültürel ve bilimsel programlar (sergiler, toplantılar, kongre, panel, konferans ve sempozyumlar), farkında olmadan (yaşam boyu) öğrenmeye yönelik mekansal düzenlemeler ve uygulamaların yanısıra bireyin kendi yaşantısı ile bilgiyi bütünleştirerek öğrenme ortamlarının oluşması büyük önem arz etmektedir. Gezi-Gözlem yöntemlerinin iki boyutu vardır. Bunlar gezi ve gözlem olarak ifade edilir.

İşte söylenen bu iki boyut birtakım eğitimciler açısından farklı yöntemler kullanarak ifade edilmiştir (akt. Karadoğan, 2016). Gezi-Gözlem yöntemlerinin bütününe bakıldığında; gezi ile gözlem boyutunu birbirinden ayırmak doğru olmaz. Öncelikle uygun bir bölgeye gezi düzenlenir ve sonrasında da gezi düzenlenen bölgede gözlem yapılmaya başlanır. Gözlem yapıldıktan sonra birçok olay ve nesneler yardımıyla bir inceleme etkinliği yaratılır. Bu iki boyut bir bütünü oluşturarak yöntem oluşur. Falk ve Adelman (2003)' a göre öğrenciler müzeler ile veya doğa merkezleri gibi fiziksel yerlerde geçmiş bilgileriyle ve edinmiş oldukları yeni kazanımların başarılı etkileşimleri aracılığıyla öğrenme için doğru ifadeler ve yeni tutumları doğurmaktadır. Doğa (tabiat) tarihi müzelerine sahip olan birçok ülkelerin, çevrelerindeki, hatta dünyanın birçok yerinde oluşan bitki ve hayvan fosilleri, kayaçlarını, jeolojik oluşumları uluslararası standarta göre koruyabilen; bunlar üzerinde bilimsel araştırmaların yapılabilmesi onları birçok yerli ve yabancı bilim insanları ile profesyonel olmayan doğa araştırmacılarının yararlanmasına sunan; en önemlilerinden bitki ve hayvan türlerindeki gelişim ve finansal kullanım aracılığıyla, uygulama açısından araştırmaları yapan; sahip olunan botanik bahçede ülkesindeki ve dünyanın birçok ülkelerdeki farklı bitkileri canlı şekilde gösterebilen; halka açık sergiler, konferanslar yapılarak doğanın ve çevrendeki korunma konusunuda eğitebilen bilimsel çalışmalar çıkaran kuruluşlarıdır (akt. Karadoğan, 2016).

Okul dışındaki çevre ile doğa eğitimi kapsamındaki faaliyetlere dahil olmak, öğrencilerde doğa sorunlarına ulaşabilecek farkındalık, çevresine yönelik bilgi, davranış ve tutumlarının üzerinde kendilerini geliştirebilmeleri, çevre ile ilgili bilgilerin artması ve bu bilgilerle onların doğadaki birçok oluşumun neden-sonuç ilişkisini kavrayarak farkındalıklarının oluşmasına, çevreye karşı değer ve sorumluluklarını geliştirmeleri üzerinde birçok deneyimler yaratmaktadır (akt. Karadoğan, 2016).

Birçok alanda yapılan eğitimler, alan içi gezileri, hem öğrencilerdeki bilişsel ve duyuşsal kazanımlarını almakta kolaylaştırıcı hem de doğal çevrelerindeki neden-sonuç bağlantısı kurarak daha iyi kavramalarını sağlamaktadır. Yani yapılan alan gezilerdeki kazanımları uygulamalı olup gözlem ortamı yaratarak öğrencilerin birçok duyu kullanılarak etkinliklerin yapılması daha çabuk ve daha kalıcı bir öğrenmeyi uygulayabilmektedir. Bunların en önemlisi, doğa eğitimi programları, farklı

disiplinleri (örn. biyoloji, kimya, fizik, matematik, coğrafya, tarih) bir araya toplayarak öğrencilere disiplinler arası bir ortamı oluşturmaktadır. Birçok aynı olmayan disiplinler arası bağlantıyı farklı duyu organlarını kullanarak ve yaşayıp öğrenme ortamı geçirerek öğrencilerin birçok oluşumu kavrayabilmektedir (akt. Karadoğan, 2016).

Herhangi bir doğa eğitim programı hazırlanırken, doğa ve çevre bağlamında birçok disiplinler yöntem ve teknik kullanımı yapılabilir. Bu tekniklere örnek olarak - Gezi, gözlem - Arazi (saha) çalışmaları - Bilimsel araç gereç kullanımı (mikroskop, teleskop vs.) - Doğa konulu eğitsel oyunlar - Yaratıcı drama teknikleri - Atölye çalışmaları - Alternatif değerlendirme teknikleri - Sanat ve spor etkinlikleri - Ekoturizm - Bitki toplama ve saklama teknikleri - Fotoğrafçılık eğitimi ve Fotosafari turları - Müze eğitimi - Çevre eğitimi - Harita okuma eğitimi - İlk yardım eğitimi olabilmektedir (akt. Karadoğan, 2016).

Eğitim ile öğretim etkinliklerinde, her kişinin kendine ait hayatı ile nesneler arasında bir bağlantı kurabilen, deney ve uygulamayı yapabilen, tahmin edebilme ve olaylar karşısında sonuç çıkararak çözüm üretebilen yaşantılara ayrıcalık tanınmalıdır (Baykal ve Paykoç, 1999). Özür (2010), yaptığı araştırmada tüm öğrencilerdeki eğitim hayatları döneminde sınıf içerisinde pasifleştirilip ve gerçek yaşantılardan koparılması tartışmaya açık bir olaydır. Bir çok araştırmacı tarafından aktarılan Dewey'in okul tanımının öne çıkan en önemli unsur öğrenciye meslek ve sanat öğretmenin yanısıra yaparak öğrenmelerini sağlama gerekliliğidir. Aynı zamanda okul'un uygulama alanlarının olması gerekliliği (tezgah, tarla, laboratuvar, ahır vb.) vurgulanmaktadır (Akt. Özür, 2010), bundan yola çıkarak, okul dışındaki etkinliklerin öğrenme ile öğretme sürecinin koparılmaz bir unsurudur.

Okul, eğitim denildiğinde akla ilk gelen ifadedir. Eğitim sistemi içersind için okulların, çok çeşitli sorumlulukları vardır. Sorumluluklarından bazıları araştırabilmeleri, eleştirisel düşünebilmeleri, birçok sosyal olaylara karşı aktif olabilmeleri, problem karşısında çözüm üretebilmeleri, hem çevresel hem de siyasi faktörlerde karar alabilen kişileri eğitmek olduğu ifade edilir (Stevenson, 2007). Dreyfus, Walsve Weelie (1999), okulların sorumluluklarının ülkedeki demokrasi kavramı için ve bunun içinde yer alan toplumsal süreçlere dahil olabilecek kişilerin gelecek için yetiştirebilmek olduğu ifade edilmektedir. Dewey tüm okulların genel

amaçlarının toplum tarafından anlaşılabilen ve toplumda görev almak için teşvik edici olan temel bilgi, beceri, (aritmetik, okuma, yazma vb.) kazınımı olarak tanımlaraken (Dewey, 1934); eğitimde uzman sosyologlar ise tüm okulların asıl görevleri toplumun kültür değerlerini ve bilgilerini geliştirerek bu değerleri gelecek nesillere aktarmak olduğunu vurgulamaktadırlar (Stevenson, 2007). Durkheim araştırmasında okullarda kültürel bilgiler ile değerlerin aktarılması toplumu durağanlaştırmaya doğru sürüklediğini belirtmektedir (Giddens, 2005). Okulların sorumluluklarının siyasi açıdan kullanıldığını ve siyasal gücü korumak amacıyla araç haline getirildiğini; toplumdaki bütünlüğün sağlanması yerine bölünmeye neden olabileceğinin üzerinde durulmuştur (Illich, 2006). Günümüz dünyasında Ivan Illich gibi araştırmacılar ise okulları fayda getirebileceğine inanmayanlar; okulların, öğrencilerde ki merak etme duygusunu söndürdüğüne inananlar da yer almaktadır (Vester, 1997).

Hatta birçok aileler, kızlarını veya oğullarını okul ortamına götürmemekte ve evde eğitimlerini kendileri sağlamaktadır. Bunlara ise ev-öğrencileri yada ‘okulsuzlar’ adı da denilmektedir. İşte bu öğrencilerin, belirlenmiş olan bir programları veya planları yoktur. Aileler, kendi evlatlarının merak duygularına ve kendilerinin rehberlik eğitimlerine güvenerek ilerlemektedir (Hood, 2007). NCES (National Center of Educational Statistics, 2003) tarafından yapılan istatistik çalışmasında 1999 yılında Amerika kıtasında bu sayı 850 bin ev öğrencisi oluştururken, bu rakam 2003 yılında 1.1milyonu aştığı ifade edilmiştir.

Kassas (2002), okul içerisinde sınıf içi etkinlikler örgün verilen kuramsal bilgide ki uygulama düzeyinin, sınıf dışı etkinlik ile desteklenebilmesi vurgulanmaktadır. Aslında sınıf dışında düzenlenen etkinliklerin temelini yaygın eğitimin oluşturduğu ortaya çıkmaktadır (Miller, 2008; Mann, 2003). Yaygın eğitimin tanımı herhangi bir sebepten ötürü örgün eğitim sürecinden kopmuş ve bunları kullanamayan kişilerin eğitim imkânlarının sağlanabilmesi için izlenen yolla meslek sahibi olabilmelerine imkan sağlayan eğitim diye belirtilmektedir (Türk Dil Kurumu, 2012). Bununla birlikte mesleği olan bireylerin, alanlarındaki seviyelerini geliştirebilmesi (TDK2012) ile kamp eğitimi tarzındaki etkinliklerle kişilerin örgün eğitimlerine katkı sağlaması içinde uygulanmaktadır (Özen, 2011; DoriveTal, 1998; LaBelle, 1982).

Geleneksel eğitim sistemine bağlı ilerleyen toplumlarda öğrenciler üzerinde “ezbercieğitim” sistemini halen devam ettirilmektedir. Bu şekilde yetişen öğrencilerin öğretim üzerindeki yöntemveyaratıcılıklarının gelişmesi, sorgulayabilen ve soruna çözüm üretebilmenin daha zor olduğunu tüm yapılan çalışmalarla ortaya konulmaktadır (Koç ve Dikici, 2003). Eğitim-öğretim sisteminde sadece sınıf içi etkinliklerin istenen başarı seviyesine getirilememesine neden olduğu açıklanırken bu durum eğitimcileri farklı araştırmalara yönlendirmiştir. Teknolojinin eğitime girmesi bu çalışmalardan birisidir.

Küçük yaşlarda başlayan eğitim programlarının öğrenci merkezli olup tek bir yönde değil çok yönlü gelişimi amaçlamaktadır (MEB, 2013). Okul öncesinden başlayan bu eğitim programları doğrultusunda verilecek olan eğitimler planlı bir şekilde hazırlanması ve bilgiyi en açık bir şekilde anlamdırılarak kendi yaşantısı ile ilişkilendirip yaş ve kişisel özelliklere göre uygun hazırlanmalıdır. Her disiplinler arası eğitim yaklaşımlarında belirlenen konu çerçevesinde oluşan öğretim metodları ile öğrencilerin (maket-tasarım, sorgulama, tartışma, ifade edebilme, yaratıcılık gibi), becerilerinin gelişmesi yönünde düşünülmektedir (Kılcan, 2005).

Bireyler üzerinde davranış değişikliği yaratabilmek, eğitimdeki en temel amaçlarından olarak tanımlanmaktadır. Soruların çözümlerine ulaşabilmek için bir araca ihtiyaç duyulmaktadır. Bu araç ise eğitimidir (Erten, 2012). Tüm bu eğitim sürecinde öğrenme tam anlamı ile gerçekleşebilmesi için her öğrencinin yaşı, öğrenme düzeyi ve gelişim üzerindeki özelliklere bakılarak eğitim yöntemleri kullanılmalıdır. Tüm bunların sağlanabilmesi için disiplinler arası eğitim yaklaşımları yapılmalıdır. Farklı disiplinler kullanılarak hem eğitilmiş kişilere hem de öğrencilere katkı sağlayarak yaratıcılıklarını geliştirip bilgiyi daha kalıcı hale getirmektedir. Öğrencilere farklı disiplinler arası kazanımlarını bilgi ve beceriler eşliğinde aktarabilme, çevresel dış faktörleri görebilmeleri ve aynı zamanda yorumlayabilme becerisi ile tartışabilme becerisini kazandırır (Konukaldı, 2012).

Öğrenmeye amaçlayan her kişi aktif katılımcı olmalıdır. Geçmiş yaşantılarından edinilmiş bilgi, beceri ve fikirlerin gelişim tüm olaylara karşı anlamlandırma ilişkisi yaratılmalıdır. Yeni kazanımları ile birlikte tüm öğrencilerin taze bilgileri ile önceden öğrenmiş oldukları bilgiyi kıyaslama yaparak aralarında bir bağ kurma deneyimlerini artırılmalıdır. Her öğrencinin bireysel

anlamalarını sağlayabileceği ortamların oluşturulması gerekmektedir (MEB, 2009). Hayat Bilgisi öğretim programında etkili öğrenme ortamı; öğretmen merkezli eğitim ile sınıf içi ortamda pasif bir dinleyici rolü ders dinlemek yerine geleneksel eğitimin dışında öğrencilerin daha etkin olup sınıf ortamında da olayları bütünleştirerek tartışabilen, fikirlerini ifade edebilen ve daha aktif olmasını gerektiren bir ortamdır. Dünyadaki tüm çocukların büyümeleri ile birlikte eğitim alıp gelişimlerini sürdürmeye hakları vardır. Tüm bu bireylerin haklarını onlara sağlayacak olan kişilerde etrafındaki yetişkin bireylerdir. Kişilerin kendi yakın çevrelerinde yaşamış oldukları ortamın bilincine sahip kişiler olarak büyümelerinde öğrenmeye katkı sağlayarak düzeyine uygun bilgi, beceri ve yeteneklerini geliştirerek desteklenmelidir (Gülay ve Önder, 2011). Çevrelerinde yer alan bu yetişkinler sadece bu çocuklara haklarını sağlamadan ayrı kişisel hak ve bireysel sorumluluklarını da göstermekle görevlidir (Minik Tema, 2013).

Öğretmenlerinde birçok evrelerinde katılımına sürekli dönüt düzeltme uygulamaları gerçekleştirdiği takdirde anlamlı olabilecek tam öğrenme düzeyi uygulanabilirse tüm bu öğrencilerin yüksek bir seviyede öğrenme gücünü artırılabilir (Bloom, 1971). Verilen öğretim esnasında tüm öğrencilere dikkat çekici olayların öğrenciler üzerinde anlamlandırıp tanımlamayı kolaylaştıracak düzenlemeler yapılmalıdır. Dikkat çekici uyarılar öğrencilere sunulurken aradaki ilişkilendirmeyi farkına vararak sağlanmalıdır. Görüp anlatılan birçok olayı ezberlemeci sistemden sıyrılarak daha kalıcı öğrenmeye gitmek için sorgulama ve anlamlandırma sürecini yaşamak tam anlamıyla öğrenmeyi daha fazla kolaylaştıracaktır (Erden, 2005).

Günümüze baktığımız zaman program geliştirme ve değerlendirme alanında birçok çalışmalar yapılmaktadır. Son yıllarda yapılan çalışmalara bakıldığında öğrencinin kendi uğraşı ile öğrenmesine imkan sağlayan, verilen örneklerin yaşanmış gerçeklerden seçildiği ya da gerçek yaşama uygun olarak tasarlandığı, durumlu öğrenmenin çalışıldığı birçok program hazırlandığı görülmektedir. Araştırmacıların bunu gerçekleştirmek için, alışılmıştaki tahta üzerinde anlatımlardan uzaklaşıp, sınıf dışı her türlü mekânın eğitim amaçlı kullanılması gerektiğini önemle vurgulamaktadırlar (Atmaca, 2012).

Birçok değişimle birlikte gelişen eğitim ve öğretim. Yeni kavramlar ortaya çıkarmaktadır. Bu gelişim ile birlikte kişiler üzerinde birçok farklı kazanımlarına yol

açmaktadır. Bunu gerçekleştirirken öğretim programları öğrenci merkezli olup tüm öğrenciler üzerinde aktif bir rol oluşturmaktır. İşte bu sebeple 2005-2006 öğretim yıllarından beri ilköğretim birinci seviyesinde yapılandırmacı yaklaşımın önemsendiği bir öğretim programı yapılmıştır. Yapılan bu programla bireyleri sorgulamaya iten, araştırmacı kılan ve çözüm üretebilen bireyler yetiştirmektedir (Baki, 2008). Kabul edilen öğretim programındaki yaklaşıma yakın olan ölçme ve değerlendirmede teknik ile yöntem ve bununla birlikte anlayışlardaki gelişimlerde gözlenmiştir (Akpınar, 2010; Toptaş, 2011).

Yapılandırmacı yaklaşıma uygun olabilecek ölçme ve değerlendirmede ise tüm bireylerdeki bilgi, yetenek ve davranışlarındaki tutumlarını geliştirebilecekleri alternatif olarak ölçme ve değerlendirme yaklaşımları tavsiye edilmiştir. Bunun sebebi ise yapılandırmacı yaklaşımda öğrencinin öğretme ve öğrenmede harcadığı zaman zarfında aktif katılım ile bireylerin tüm becerilerini sergileyebilecekleri alternatif değerlendirme sorumluluklarına oldukça önem verilmektedir (Durmuş ve Karakırık, 2005). Verilen geri dönütlerle her öğrencideki ayrı bir performansı ortaya koyarak istenilen bilgiye ulaşılindiği için öğrencilerin bu gelişimlerinde önemli bir rol oynamaktadır (Sadler, 1989). Dönüt verildiğinde amaç olarak sergilenen gerçek performansı ile öğrenme sonucu kıyaslandığında bir köprü işleviyle birleştirerek yapabilmektedir (Lizzio & Wilson, 2008). Her birey maksimum seviyesini daha fazla yükselterek daha çabuk ve daha doğru birşekilde öğrenmelerini nasıl kolaylaştırabileceklerini ve hangi yolu izlemeleri gerektiğini bulabileceklerdir (Rowe ve Wood, 2008).

Demirel (2002)' e göre bilinçli kültürleme süreci ve aynı zamanda uygulamalı bir bilim alanı olan eğitimde, problemleri problemin kaynağı olan okul da ve eğitim sisteminin bütününde sorunlara çözüm aranmalıdır. Bununla birlikte kişide istendik bir davranış değişikliklerini yaratabilmek sadece ve sadece planlı ve düzenli etkinlikler dahilinde olanak sağlayacaktır. Etkinlikler yapılırken planlı olacağı için belli ölçütleri belirleyerek yaparken örgütlenme ise eğitim zarfında önemli bir yapı taşı kabul edilen “program”temellini önümüze sermektedir.

Ertürk (1972), tarafınca program, belirlenen öğrencileri seçili bir zamansüresi içinde pekiştirmeye yönelik planlı bir eğitim olanaklarının tümü olarak tanımlanmıştır. Eğitim ve öğretim her ülkenin kendi ihtiyaçları doğrultusunda planlı

programlanarak davranışları istendik olarak kazandırmada başarılı olabilmektedir. Her ülkenin gereksinimleri değişen dünyamız ile birlikte değişir, gelişir ve zamanla birlikte gelişmeye de devam edecektir. Dünya ülkelerindeki değişimlerden koşulsuz en fazla etkilenenlerden biri de öğretim programlarıdır. Demirel (2002), eğitim programını öğrenene, okulda ve sınıf dışı planlanmış faaliyetler yoluyla amaçlanan öğrenme gerçeklikleri olarak tanımlamıştır.

Okul dışı eğitimin, okul binalarının ötesine taşınma kavramı ile yeni bir uygulama değildir. Hammerman (1994)'e göre derslik dışı eğitimin gelişimi için altı temel tarihsel dönem tanımlanmıştır. Sınıf dışı eğitim için “başlangıç dönemi” bile sayılmayan yıllarda Comenius, duylara ilişkin öğrenmenin etkili savunucularındandı. Comenius'a göre, çocuklar duylarıyla herhangi bir şeyi okumadan önce gerçek objeleri deneyimleyerek çalışmalıdırlar. Beş duyu organlarını çalıştırarak çocuklar hakiki dünyayla bağ kurmayı yönelten en önemli yoldur (akt. Atmaca, 2012).

Vizyon ve hayal gücüne sahip eğitimcilerin uygulama çalışmalarında programlamayı gerektiren derslik dışı eğitim için yapılmış çok fazla tanımla karşılaşılmalıdır. Çünkü derslik dışı eğitim çok yönlü olup kısa anlatımlarla kolay bir şekilde ifade edilememiştir. Bunting'e (2006) göre, derslik dışı eğitimin Amerika'daki öncülerinden olan Smith bir cümlelik açıklama önerilmiştir.

1940'lı yıllarda kendisinin önermiş olduğu cümle: “Derslik dışı eğitim, sınıfın dışında ve derslik dışı için bir eğitimidir”. Birkaç yıl sonra Ford, Smith'in tanımına ekleme yaparak: Sınıf dışı eğitim, çevre-insan arasında ve doğal çevre ile ilişkiler kapsamındaki eğitimi içine alır (Atmaca, 2012).

Derslik dışı eğitim coğrafya, tarih, dil bilgisi, müzik, matematik, fen, biyoloji, beden eğitimi, sanat gibi alanlar için buluş yaparak, kendilerinin yaşantısal olarak kalıcılıklarını artırıp, sosyalleşmeye yarar sağlayarak, tüm kavramların öğretimi gibi amaçlarla her yaştaki bireylerle okul bahçesi, tarihi alanlar, şehir içi yerleşim alanları parklar, orman, millî park gibi alanlarda planlanan eğitimlerin bütünüdür (Atmaca, 2012).

Okul dışı gezilere katılmak eğitim kurumlarına ait parçadır. Okullardaki öğrencileri hayvanat bahçelerine götürerek yapmış oldukları gezilerin amaç ve

hedefleri bulunmaktadır. Alanlara yapılan gezilerin amacı biyolojiye bağlı araştırmacıların yanında matematik ve sanat konularıda da olabilir. Çocukların hayvanlardaki hangi özelliklerini kullanarak onları tanımladıkları bilinmektedir. MEB tarafından hazırlanan farklı öğretim programlarında derslik dışında öğrenme etkinliklerine yönelmektedir (Akt: Atmaca, 2012).

Çalışmanın bir diğer boyutunda örtük eğitim programı ile ilişkilendirilebilir. Örtük eğitim, resmi eğitim programında aktarılan bilgilerin haricinde öğrencilerin kazandığı bilgi, görüş ve değerlerdir (Yüksel, 2002). Çalışma kapsamında öğrencilerle gerçekleşen etkinliklerin öğrenciler üzerinde kalıcılığı artırarak motivasyonu güçlendirmektedir.

Mevcut çalışma Kuzey Kıbrıs'ta yapılan ilk çalışma niteliğini taşımaktadır. Bu nedenle Kuzey Kıbrıs'taki durumu ortaya koymak ve literatüre katkı sağlamak amacıyla bu çalışma gerçekleştirilmiştir.

1.2. Amaç

Bu araştırmanın amacı, Genel Orta Öğretime bağlı özel bir kurumda yer alan öğrencilere yönelik yapılan bu çalışmada derslik içinde eğitimlerini sürdüren öğrencilerin daha kapsamlı ele alarak, yaşantılarını yansıtabilecek, sosyalleşmeye ıstık tutup bilgiyi kendi becerileri ile geliştirebilmelerine yardımcı olabilecek derslik dışı eğitimin okullarımızda daha fazla yer verilmesi için geliştirilmiştir.

Birçok disiplinler üzerine bakıldığında derslikte yapılabilecek etkinliklerin, derslik dışı etkinliklerle desteklenmesi, bütünleşerek geliştirilmesi bu kavramların daha etkili öğretiminde oldukça büyük role sahiptir. Gerek yaşadığımız bölgeden gerekse yurt dışında, sınıf içinde yapılabilecek etkinliklere bakıldığında çok fazla sayıda araştırmaya ulaşırken; sınıf dışı etkinliklere ilişkin çalışmalarda ise aynı yorum getirilemez.

1.3. Önem

Derslik içi eğitimin gelişen dünyamızla birlikte öğrencilerin daha etkin rol oynayacağı, sosyalleşmeye olanak sağlayıp becerilerini kendi yaşantıları ile ortaya koymalarına yardımcı olmaları için derslik dışı eğitimin önemini vurgulamak için bu çalışma yapılmıştır. Bu çalışmayla ortaöğretim öğrencilerinin sınıf dışı öğretime

ilişkin görüşlerinin neler olduğunun tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaca ulaşabilmek için de ek olarak aşağıdaki sorular da öğrencilere yöneltilmiştir.

1) Sınıf dışında ne gibi etkinlikler yapıyorsunuz?

2) Sınıf dışında yapılan dersler ve etkinlikler ile ilgili neler düşünüyorsunuz?

Bu etkinliklerin motivasyona, öğrenmeye vb. durumlara etkisi var mıdır?

3) Sizce sınıf dışında yapılan etkinlikler ya da dersler sıkıcı mı? Eğlenceli mi?

Sıkıcı olduğunu düşünüyorsanız neden? Eğlenceli olduğunu düşünüyorsanız neden?

4) Sizce sınıf dışında yaptığınız dersler sınıf içinde yaptığınız derslere katkı

sağlıyor mu? Evetse neden katkı sağladığını belirtiniz? Hayırsa neden katkı sağlamadığını söyleyiniz?

5) Sınıf dışında yaptığınız dersler öğrenmenize katkı sağlamakta mıdır?

Evetse neden katkı sağladığını belirtiniz? Hayırsa neden katkı sağlamadığını söyleyiniz?

6) Sizce sınıf içi etkinlikler mi yoksa sınıf dışı etkinlikler mi daha fazla

yapılmalıdır? Neden?

7) Sınıf dışında yapılan etkinlikler genellikle nerede gerçekleştirilmektedir?

1.4. Sınırlılıklar

Bu araştırma belirli sınırlılıklar içinde sürdürülmüştür. Sınırlılıklar aşağıda belirtildiği gibidir.

Bu araştırma;

1.Süre olarak 2017-2018 öğretim yılı ile,

2.Veri kaynağı olarak, K.K.T.C’de Orta Öğretim düzeyinde özel bir kolejde öğrenim gören öğrenciler ile,

3.Yöntem açısından nitel yöntem ile,

4.Konu alanı olarak Orta Öğretim düzeyinde özel bir kolejde öğrenim gören öğrencilerin sınıf dışı öğretime ilişkin görüşleriyle,

5. Veri toplama aracı olarak; yapılan etkinliklere ilişkin görüşlerin belirlenmesine yönelik hazırlanan görüşme formu ile,

6. Çalışma grubu olarak da kulüplere üye olan 20 ve kulüplere üye olmayan 20 olmak üzere toplam 40 ortaöğretim öğrencisiyle sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Derslik dışı öğretim: Birçok disiblinler arası örneğin; sanat, coğrafya, tarih, dil becerisi, müzik, matematik, bilim, beden eğitimi gibi alanlar için kendi yaratıcılıklarını ortaya koyma, gerçeklere deneyimler kazanarak ulaşma, sosyalleşmeye katkı sağlaması, kavramların öğretimi gibi amaçlarla öğrencilere farklı zaman zarfında okul bahçesi, park, orman, millî park, bilim merkezi, tarihi yerler, turistik bölgeler, farklı oluşum şekilleri, bölgeye ait zengin bir doğal özellik gibi alanlarda planlanan tüm öğretim süreçleridir. Kişi üzerindeki gelişim sınıf içerisinde yapılan etkinliklerin yanı sıra planlı ve programlı hazırlanan ders dışı etkinlikler de büyük katlı sağlamaktadır. Okul ortamında verilen eğitim, ders içi eğitime odaklı kalmayıp ders dışında yapılan etkinliklerinde kendi yaşantıları ile pekiştirerek programlı bir şekilde hazırlanması gerekmektedir (Arabacı ve Akgül, 2012).

Eğitim Programı: Planlı davranış etkinlikleri çerçevesinde öğrencilere okul içi veya okul dışında sunulan öğrenme yaşantılarının bütünüdür. Çoban ve Turan (2006), Eğitimi birçok etkileşim içerisinde değişkenlik göstererek ilerleyen bir süreç olarak açıklarken, Ertürk (1979) her kişi üzerinde istendik davranışları kendi yaşantıları yolu ile bağlayarak değişiklik yaratma süreci olarak tanımlamaktadır.

Yapılandırmacı Yaklaşım: Davranışların geleneğin üzerinde söz sahibi olduğu gözle görülür ve bu davranışların ölçülebilir olmaları yerine; öğrencilerin kendi yaşantılarını daha fazla anlamlandırarak zihinsel işlevlerini ortaya koyarak ve öğrencilerin bilgiyi ne şekilde anlamlandıracağını açıklamaya yardımcı olan bir yaklaşımdır. Demirel (2008:22), bir öğretmen yapılandırmacı yaklaşımı örnek alarak “fikirlerini açıkça ifade edebilen, kendini her zaman geliştirip, kişisel farklılıkları dikkate alarak planlı ve programlı çalışmalar üretebilen, kişilerin kendi yaşantıları yolu ile öğrenmeyi kolaylaştırıp daha kalıcı hale getirebilen” şeklinde açıklamaktadır.

Orta Öğretim Okulu: 14-18 yaş gruplarındaki öğrencilerin genel olarak öğrenim gördükleri okullardır.

1.6. Kısaltmalar

K.K.T.C: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

BÖLÜM II

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırma ile ilgili kuramsal açıklamalar ve ilgili araştırmalar yer almaktadır.

2.1. Sınıf Dışı Etkinlik

Sınıf dışı etkinlikler; ders için belirlenmiş saatlerin dışında veya belirli amaç için düzenlenen zamanı belli olan öğrencilerin gönüllülük esasıyla katıldıkları, okul yönetiminde rehberlik ettiği ve denetimini gerçekleştirdiği ödevlerdir (Acet vd., 2000).

Civil (2007), ise sınıf dışı etkinlikleri daha öncesinden müfredatı belli olan derslerin yanısıra öğrencilerin kendi istek ve tercihlerine bağlı olarak zorunlu katılmaları gereken edebiyat, resim, tiatro ve spor gibi faaliyetlerden oluştuğunu belirtmektedir. Ders dışı etkinlikler eğitim bütünlüğü içinde ancak öğrencilerin serbest zamanlarında katıldıkları aktivitelerdir. Okullarda öğrencilerin serbest zamanlarını değerlendirmeleri amacıyla ders dışı eğitim çalışmaları genelgesinde düzenlenebilecek etkinlikler; sportif faaliyetler, halk dansları, güzel sanatlar, izcilik olduğu belirtilmiştir. Beden eğitimi ve spor çalışmaları başlığı altında da öğrenciler çeşitli dallarda spor takımlarına dâhil olmakta ve bu etkinlikler yarışmalara hazırlık ve katılım şeklinde yürütülmektedir (Tepeköylü ve Yüksel, 2010).

Başka bir ifadeyle, sınıf dışı eğitim ve öğretim etkinlikleri, daha çok öğrencinin kendi bilgi, beceri ve yeteneklerinin kendisi tarafından planlaması ve kendi istediği doğrultuda gelişimine ve ilerlemesine katkı koyacak şekilde kendi kendine ve kaldırabileceği yüküde göz önünde bulundurarak yerine getirmesi ve uygulaması gereken etkinliklerdir (Köse, 2003).

Klasik öğretim anlayışında, ders dışı etkinlikler denilince, derslerdeki veya dersler arasındaki eğitim-öğretimin eksik kalan yönlerini tamamlamak amacıyla oluşturulmuş akademik, pratik ve hayati değerdeki eğitsel öğrenci etkinlikleri akla gelmektedir. Bu anlayış irdelendiğinde sınıf dışı etkinliklerin sınıf içi kazandırılması

hedeflenen eksik davranış ve tutumları tamamlamalarına olanak sağlayan faaliyetler olduğu vurgulamaktadır. Fakat bugünlerde sınıf dışı etkinlikler çok amaçlı ve kapsamlı biçimde sınıf içi etkinliklerle beraber yürütülmektedirler. Öyle ki eğitim, okul ve sınıf içinin yanısıra okul dışında gerçekleştirilen etkinlikler ile de gerçekleştirilmektedir. Belirli bir plan ve düzen içerisinde gerçekleştirilen faaliyetler öğrenciye kazandırılması hedeflenen tutum ve davranışların edinilmesine destek olmaktadır. Öğrencinin öngörülen davranışları edinmesi ve eğitim amaçlarının gerçekleştirilmesi sınıf ve okul dışı yaşamlarında control altına alınması ile daha kolay ve ulaşılabilir olacağı belirtilmektedir (Köse, 2003).

Öğrencinin ileri düzey davranış modeli geliştirilmesinin önemli bir yolu ise okulun eğitsel işleyişini artırılarak kültürel ve sosyal açıdan eğitime ağırlık vermesidir. Öğrencilerin sınıf dışı etkinliklerde görev ve rol almaları onların bilgi, beceri ve ifade yönlerinden gelişmelerine olanak sağlamaktadır (Yüksel, 2001).

Okulda gerçekleştirilen sınıf dışı uygulamalar, sınıf içi eğitim ve öğretim sürecini tamamlanmasında en kuvvetli etmenlerdir. Birçok ülke de (ABD, Fransa, Belçika vb.) bu etkinlikler Bilim Kulüpleri aracılığıyla organize edilmektedir. Oluşturulan kulüpler öğrencinin bireysel beceri, yetenek ve yetkinliklerinin ortaya çıkarılmasına yardım ederek, öğrencilerin fen ve bilim temelli etkinliklere karşı ilgilerinin arttırılması amaçlanmaktadır (Karaküçük, 1999). Bu süreçte öğrencileri hazırlamanın en etkili yolu onların etkinliklerinde görev almalarını sağlamaktır (Yüksel, 2001).

Sınıf dışı etkinliklerde amaca ulaşabilmek için imkanların kullanılarak öğrenciye kazandırılması istenen bilgi, beceri ve kazanımları, bireysel yaratıcılıklarını kullanarak ortaya çıkaracakları teknikler ile öğretmenin yerine getirmesi gerekmektedir. Öğretmen, hem bireysel hem de grup halinde gerçekleştirilecek olan etkinliklerde öğrencilerine karşı rehberli görev ve sorumluluklarını yerine getirmiş olacaklardır (Binbaşoğlu, 2000).

2.2. Sınıf Dışı Etkinliklerin Tarihsel Gelişimi

2.2.1. Dünyadaki Gelişimi

Sınıf dışı eğitim ve öğretim sürecinin yaygın olarak ilk defa Amerika Broadoaks Okulları'nda uygulamalı olarak başladığı söylenebilir Stine (1997). Dünyada ki ilk örneği Ada ve Imelda Brooks tarafından 1800'lü yılların sonuna

doğru, ailesi olmayan çocuk yaşlardaki bireylerin bakım ihtiyaçlarını karşılamak amacı ile kurulduğu belirtilmektedir. Brooks kardeşlere ait olan hibitat, laboratuvar olarak kullanılmış dersler ile pekiştirilmesi düşüncesiyle Kaliforniya’da 1912 yılında ilk kez Okul Programı içerisine dahil ederek ilköğretim programının içerisinde ‘sınıf dışı eğitim’ yerini almıştır (Akt: Atmaca, 2012).

Örgün ve yaygın eğitim uygulamalarının sınıf dışı eğitimde tek tek irdelendiği görülmektedir. Sınıf dışı eğitiminin başlangıcının örgün olarak, dahil olmayan eğitim ile birlikte olduğu kabul edilmektedir (Powers, 2004; Zanovello, 1999). Dahil olmayan eğitim, Kurt Hahn tarafından denizcilerin, ticari ve günlük yaşama alışmaları amacıyla II.Dünya Savaşı sonrası İngiltere’de yapılmıştır. Kuzey Amerikaya kadar bu eğitimi iletlen 1961 yılındaki Colarado’da açılan harici okul olmuştur (Miller, 2008; Powers, 2004; Shanely, 2006). Harici okullarda insancıl yapısındaki bakış ile, kişisel gelişim odaklı olup daha fazla artı sağlamaktır. Sınıf dışı eğitim bu algılama ile birlikte çevre eğitiminin yer alması ile ortaya çıktığı kabul edilmektedir.

Hannu’ya göre (2003), 1990’lı yıllardan sonar bilim merkezlerinin sayılarındaki artışın nedeni özellikle toplumdaki bu önemli değişimden sonra olmuştur (Akt: Atmaca, 2012).

Çalışmada karşılaşılan “*tarama çalışmaları*”nın önceliğini, Guisasola, Morentin ve Zuza’nın (2005), “Karmaşık birilişki: Bilim müzelerine yapılan geziler ve fen öğrenimi” adlı eserleridir. Yapmış oldukları bu çalışmalarda, öğretmenlerin öğrenciler üzerindeki etkileri çok fazla olmadan bilim konulu müzeleri öğrenmelerine katkı sağlayıp çevrelerinden biri olarak göstermektedirler. Öğrencilere göre hem okul hem de müze ortamlarındaki eğitimcilerin artırılması için müze etkinliklerinde öncelikli olarak eğitimin düzenlenmesi gerekmektedir. Eğitimcilerin ışık tutmasıyla grup halinde kişisel öğrenmenin daha aktif olması ile birlikte ilgi ve merak duygusunu artırması gerekmektedir.

Eoran (2005), öğretim amacıyla okul ortamlarından ayrı öğrencilere önderlik yapan birtakım öğretmen açısından olgusal bir araştırma yapmıştır. Yapılmış olan deneysel araştırmada öğretmenlerin deneysel bulguları derslik dışı programların üzerinde durulmak istenmiştir. Yapılan bu çalışmadaki bütün öğretmenlerin içsel idafe duygularında benzerlik göstermiştir. Elde edilen bu

deneyimler birçok farklı disiplinlerden oluşmuştur ve öğretmenler ilgili birçok konu ile sınıf dışı etkinlikleri ilişkilendirmeye odaklanmışlardır. Bütün bu öğretmenler, sınıf dışı eğitimin öğretim sürecinde yaşam deneyimlerini arttırdığına dikkat çekmiştir. Bunun sonucunda sınıf dışı öğretimin pedagojik kalitesini ortaya koymaktadır.

Higgins ve Kirk (2006), İskoçya'daki öğretmen eğitimi, sınıf dışı eğitim ve bunların devamlılığı ile birlikte eğitim ilişkisini araştırmışlardır. Bu alandaki sonulusal ve uluslararası gelişmeler ile UNESCO'nun sürekliliğe karşı öğretmen eğitiminin geliştirilmesi alanında girişimlerinin varlığını destekleyen çalışmalardır. Okullardaki ve öğretmen eğitimi enstitülerinde ki birtakım yeni girişimler resmî hükümler (örneğin coğrafya) ve resmi olmayan fırsatlar (örneğin vatandaşlık eğitimi, derslik dışı eğitimi) kapsamında tartışılmaktadır. Bu çalışmada varılan sonuç, sürdürülebilirlik eğitiminin öğretmen ve derslik dışı eğitime etki ederek önemli yer tutmasıdır (Akt: Atmaca, 2012).

Sullenger (2006) ise Kanada'da bulunan informal okulların fen kültürüne dikkat çekmiştir. Fen kültürü, yazara görebilim-teknoloji ve matematiğin ekonomik ve sosyal yaşam üzerinde önemli bir rol oynaması ile genel farkındalığı ve bilimsel konularda halk tartışmalarına girmeye hazır olma konularını içermektedir. Yazar, informal öğrenmelerin, formal öğrenmelere görebilim-teknoloji ve matematik konusunda öğrenme deneyimlerinin önemli farklılık oluşturduğunu ifade etmektedir.

Han ve Foskett (2007), Tayvan'daki liselerde coğrafi konulu araştırmasında hedefler ve kısıtlanmalar ile ilgili eğitimcilerin tutumlarını ve görüşlerini incelemişlerdir. Öğretmenler, coğrafya eğitiminin kazanımlarında bilişsel, duyuşsal ve psikomotor özellikleri bakımından bir ortam hazırladığını düşünmektedirler. Bununla birlikte, öğretmenin ıstık tutmasıyla yapılan alan araştırmasının verimli ve güvenli olacağının üzerinde durmakta; fakat kalabalık sınıfların alan çalışmasının gelişmesi açısından da en büyük sınırlılık olduğunda vurgulamaktadır.

Miller (2008), yaptığı çalışmada çeşitli merkezlerin sınıf dışı eğitim amacıyla sportif branşlarda kullanıldığını vurgulamaktadır (Appalachian Dağ Kulübü, Sierra Kulüp vb.) Kanada'nın Vancouver Adası, Strathcona Parkı ve Sınıf dışı Eğitim Merkezi ile örnek verilebilir. Doğa dostu olarak bilinen Jim ve Myrna Boulding

verdikleri bireysel mücadele ile parkın sınıf dışı eğitim merkezi olarak kullanılmasında rol oynamışlardır.

Avrupa kıtasına bakıldığında birçok tarihi doğal müzelerin 350 yıl geriye uzanmaktadır. Büyük olan her kentte birçok tarihi doğa müzeleri bulunmaktadır. Bu bölgeler turistik kitapçıklarda ve yön gösterip yer belirten haritalar uğranması gereken bölgeler olarak belirtilmektedir (İnan, 2008, s.83).

Yine buna benzer, Ulusal Araştırma Konseyinin (NationalResearchCouncil) (2009) yayımladığı “İnformel Fen Öğrenimi” adlı raporda ise müzelerin ve akvaryumlardaki gezilerin nasıl yapılacağı tartışılmaktadır. Sonuç olarak, fen sergilerinin ve etkinliklerinin karşılıklı etkileşim içerisinde olup eğitimcilerle toplumun birliktelik kurarak yapılacak çalışmaların artırılmasını önermektedir. Rastlanan az sayıdaki tarama çalışmalarını “*betimsel araştırmalar*” takip etmektedir.

Atmaca, (2012), “Derslik Dışı Fen Etkinlikleri ve Bu Etkinliklere Dayalı Öğretimin Öğretmen Adayları Üzerindeki Etkileri” adlı çalışmada, fen eğitiminde derslikteki etkinliklerin, derslik dışı etkinliklerle desteklenmesi büyük öneme sahiptir. Yapılan çalışmada derslik dışı fen etkinliklerine (DDFE) yönelik bir öğretim programı ulusal ve uluslararası uygulamalara örnek verilerek tasarlanmıştır. HÜ, Eğitim Fakültesi öğrencilerinden bir topluluğa ait program yapılarak öğretmen adayları üzerindeki etkilerini ortaya konmuştur. Araştırmadaki yöntemi deneysel desenlerden öntest-sontest control gruplu desen; very toplama yöntemlerinden de nitel ve nicel verilerle “karma yöntem” kullanılmıştır. Tercih edilen bu veriler “yöntemçeşitlemesi” ile “veri birleştirme tekniği”nden desteklenerek yapılmıştır. Yapılan bu çalışmada ilk alt problemi, DDFE eğitimindeki tüm öğretmen adaylarının “fen eğitiminde özyeterlik inançları” ve “öğrenci denetimi düşünceleri” ile birlikte etkilerine bakılarak yapılmıştır. Sonuç olarak, “Fen eğitiminde özyeterlik inancı” ve “öğrenci denetimi düşüncesi” ölçekleri kullanılırken verilerin analizi içinde ANOVA kullanılmıştır.

ABD’de yer alan Cleveland Tarihi Doğa Müzesinden ayrı, New York’taki Tarihi Doğa Müzesi, Avusturya’da bulunan Viyana Tarihi Doğa Müzesi, Almanya ülkesinde yer alan Frankfurt’taki Senckenberg Doğa Müzesiyle, İngiltere’nin başkenti olan Londra’da Tarihi Doğa Müzesi ve dünyaca bilinen Oxford Tarihi

Doğa Müzesinden ayrı Çin'in başkenti olan Pekin'de yer alan Tarihi Doğa Müzesi, Fransa'da yer alan Museum National d'Histoire Naturelle gibi birçok müzeler, en ihtişamlı görsellikle ellerinde bulunan arşiv, sergi ve biriktirilen tüm koleksiyonla dünyanın neredeyse her bölgesinden birçok benzerlikleri ile karşılaşılmaktadır (Karadoğan, 2016).

2.2.2 Türkiye'deki Gelişimi

Türkler, İslam dininden önce (Uygurlar, Göktürkler, Hunlar) göçebe hayatı sürdürmelerinden ötürü av ve savaş teknikleri gelecek nesillere öğretme amacı ile sınıf dışı eğitimi kullandıkları belirtilmektedir (Kanad, 1948; Akyüz, 2009). Aynı zamanda Osmanlı İmparatorluğunun da bu dönemde, savaş tekniklerinin eğitimi ve öğretimi için sınıf dışı eğitim kullandıkları ortaya çıkmaktadır (Akyüz, 2009). Sınıf dışı eğitimin bir çok özelliği 12.yüzyılda Ahilik Teşkilatı kurulması ile öne çıkmıştır. Ahilik Teşkilatı, usta ve çırak ilişkisini esas alarak uygulamalı olarak iş başında mesleki eğitimin o dönemki izlerini taşımaktadır. Çırağın, bireysel deneyimlerini kullanarak ve uygulayarak mesleğin gerekliliğini öğrenmesini hedeflemektedir (Şimşek, 2002).

II.Meşrutiyet (1908) döneminde özellikle köylere ayrı öğretmen yetiştirmenin üzerinde durulmuştur. Çeşitli aşamalardan sonar 1926 yılında Köy Muallim Mektebi Talimatnamesi yayınlanmış ve köy öğretmen okulları aktif edilmiştir. Bu okullarda hergün öğleden önce dört saat teorik ders yapılırken, öğleden sonar ise ikişer saat kendilerinin deneyerek öğrenmelerine yer verilmiştir.

Ziraat konulu etkinlikler, doğa faaliyetleri bir nebze olsa sınıf dışı eğitime yakın etkinlikler olarakda görülebilmektedir (Ergün, 2009). Ethem Nejat çevre korunması ile ilgili ilk uygulamayı, 'ağaçbayramı' etkinliğini yine bu dönemde düzenlediği görülmektedir (Akyüz, 2009). Atatürk Orman Çiftliği'nin kuruluş günü olan 25 Mayıs, 8 yıl sonra 1933 yılı itibarı ile 'Çiftlik Günü / Yaza Giriş Bayramı' etkinliği olarak kutlanmaya başlanmıştır. Ankara halkının tren ile Atatürk Orman Çiftliği'ne ulaşımı sağlanmış ve halkın habitat ile içiçe olması istenmiştir. Daha sonraki yıllarda ise Çiftlik Bayramı devam ettirilmemiştir Buna benzeyen başka bir olayda Dünya genelinde, 1980 yılından sonra 5 Haziran tarihi 'Çevre Günü' kutlamasıyla ortaya çıkmıştır (Kalıpçı,2010). Atatürk Orman Çiftliği'nde gerçekleştirilmesi amaçlanan faaliyet halkın doğayla içiçe olmasını ve doğayı

yerinde tanınmasına katkı koyduğuna inanılmaktadır. Bu etkinlikler ile sınıf dışı eğitimin amaçlarının ön görüldüğü söylenmektedir.

Esat Şerafettin, İstanbul Darülfünun’da 1925-1929 yılları arasında Nebatat (Botanik) dersi vermiştir. Esat Şerafettin bunun yanısıra bir botanik bahçesi kurmuştur (Baytop,2004). Aynı biçimde ki zirai gelişmelerle kendini ortaya koyan ayrıca köy enstitülerininde önünü açtığı düşünülen ‘Eğitmen Kursları Projesi’de sınıf dışı eğitim kapsamında değerlendirilebilir. Eskişehir Çifteler’de 1936-1937 yılları ilk eğitmen kurslarının öğretim yılı içerisinde açılmıştır.

Modern dünyada ki güncel tarım bilgi ve becerileri, Ziraat Bakanlığı işbirliği ile askerliğini onbaşı ve çavuş rütbesi ile yapan genç bireyler eğitilmişlerdir. Daha sonar bu eğitimi alan gençler köylere öğretici olarak gönderilmiş ve köy halkına uygulamalı olarak bu modern tarım yöntemlerini öğretmeleri hedeflenmiştir (Ergün, 1997; Kalıpçı, 2010). Ayrıca, köy öğretmen okulu 1937 yılında açılmıştır. Okulların kurulmasındaki amaç nüfusu 400’den fazla olan ve eğitimci gönderilemeyen köylere eğitimci eğitmektir. Temel öğretim derslerinin yanısıra bazı tarım ve zanaat işleri, uygulama temelli dışında gösterilmiştir. Daha sonrasında bu eğitim kurumları “Köy Enstitüleri” adıyla Köy EğitimYurt’larında ayı şekilde uygulama ile sınıf dışı eğitim uygulanmıştır. Sınıf dışı uygulamalar, daha sonra Köy Enstitülerinde de uygulamalı olarak devam etmiştir (Uygun, 2007; Ergün,1997; Kaya, 1984).

İstanbul’da, yıl 1936’da ilköğretim eğitiminin sadece okul içerisinde yapılmayıp okul dışı etkinliklerde yer vererek katkı sağlanması için birçok kurum açılmıştır. Bu kurumlardan bazıları çocuk bahçe, yuva,barındırma odaları, kampları ve tiyatrosudur. Bu kurumlar arasında çocuk kampları sınıf dışı eğitimin amacına en yakın olan kurum olarak görüldüğü ifade edilmektedir. İstanbul, Kızıltoprak’da 1936 yaz döneminde ilk kez ilkokul öğrencilerine yönelik kamp açılmıştır.

Kampa katılan öğrencilerin bir çoğu yüzme başta olmak üzere daha çok spor etkinliklerinde yer almışlardır. Kampın başarı ile sonuçlanmasının ardından bir sonraki yıl farklı bölgelerde (Paşabahçe, Florya, Erenköy, Şile) kamp alanları oluşturulmuştur (Ergin, 1977). Sınıf dışı eğitim kapsamında kano, kayak, dağ tırmanışı gibi spor faaliyetleri yer almaktadır. Kızıltoprak’ta kurulan kamp alanında bu etkinlik ve faaliyetler ile öne çıktığı belirtilmektedir.

Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma Derneği tarafından, 1993 yılında “Dendroloji (Ağaçbilim) ve Orman Ekolojisi Okulu”, 1994 yılında ise “Toprak Ekolojisi Okulu” açmıştır. Katılımcıların daha çok yüksek öğretim öğrencilerinden oluşan okullarda ağaç, toprak, erozyon, doğa-insan ilişkisi üzerine eğitimler verilmiştir. Haftada iki saat olan eğitimler beş hafta sürdürülmüştür. Teorik derslerin yanında ayrı teori dışı geziler de yapılmıştır. Geziler için Söğütözü Fidanlığı, MTA Bahçesi, Fen Fakültesi Bahçesi, G.Ü.Herbaryum ve Yalova Karaca Arberatum gibi yerlere yapılmıştır (Çoygun, 1995). 1999 senesinden beri TÜBİTAK (Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu) sınıf dışı doğa eğitim ve bilim kampı projelerine her alanda yardımcı olmaktadır (Erentay ve Erdoğan, 2009).

Çanakkale’de 2008 yılından bu yana TÜBİTAK destekli üç ekoloji temelli doğa eğitimi (108B023 kodlu ”Çanakkale ve Yakın Çevresinde Ekoloji, 2008; 109B031 kodlu ”Çanakkale ve Yakın Çevresinde Ekoloji, 2009; 110B032 kodlu ”Çanakkale ve Yakın Çevresinde Ekoloji, 2010) ve son dört yıldır ‘Bilim Yanıbaşımızda, Eğlenceli Yaz Bilim Kampı’ düzenlenmiştir. Sınıf dışında çevre ile iç içe yapılan eğitimlerin amacı her birey kendini oradaki oluşumları tanıyarak bilinçlenmeleridir. Yapılacak olan eğitimler ağırlıklı olarak doğada, grup çalışması ile deneysel yapılarak gerçekleştirilmiştir. Yapılan bu eğitimle her kişinin kendini burada deneyimleyerek kendi becerilerini ortaya koymaktadır.

Çanakkale’de gerçekleştirilen bilim kampı projesinde, ‘Doğada incelenmeye müsait olan Akarsu’ etkinliği yer almıştır. Bu etkinlik kapsamında beşinci sınıf öğrencileri, bir akarsu kenarına götürülerek alttaki taşınan malzemelerden olan taşların altımercekle incelemeleri istenmiştir.

Öğrenciler taşların altında, çeşitli böcek larvaları bulup onları mercekle incelemişlerdir. Sonucunda öğrencilerden değerlendirme yapmaları istenmiştir. Öğrencilerin etkinliği ilginç ve eğlenceli buldukları, dokunarak/deneyimleyerek somut halde tanımalarına neden olduklarını ve öğrenmekten büyük bir keyif aldıklarını belirtmişlerdir. Nicholas (1982; Akt. Tsai, 2006) da- sınıf dışı eğitimdeki faaliyetlerin ilgilerini çekip daha eğlenceli olduğunu belirtmektedir.

Eğitim projeleri genellikle bilim kampı ve çevre eğitimi alanlarında yoğunlaşılsa da astronomi eğitim üzerine olan projelerde bulunmaktadır (TÜBİTAK, 2010). Fakat bu alanda sınıf dışı eğitimlerin önemi ve çıktıları üzerine

yapılmış çok az çalışma bulunmaktadır. Alan yazın tarandığında, çevre eğitime katkı sağlayan birçok eğitimci tarafından yapılmış araştırmalarda bulunmaktadır (Eryaman, Yalçın- Özdilek, Okur, Çetinkaya, Uygun, 2010; Keleş, Uzun,Varnacı-Uzun,2010; Güler, 2009).

2.3. Ders Dışı Etkinliğin Önemi

Bireyler için diğer bireylerin olumlu ve onaylayıcı tepki vermelerine neden olabilecek aynı zamanda olumsuz tepkiyi önleyebilme becerisi önemlidir. Sosyal beceri, bireyin başkalarıyla iletişim ve etkileşimini mümkün kılan sosyal açıdan kabul gören davranış olarak tanımlanmaktadır. Sosyal beceri bireyler arası iletişimi kolaylaştıran bir özelliğe sahip olmasından ötürü önem taşımaktadır (Yüksel, 2001).

Eğitim, yaşam boyu sürdürülmesi gereken bir özelliğe sahiptir. Bu özellik gün geçtükçe önemini arttırmaktadır. Eğitim sisteminin anlayışına göre hedeflenen davranışların, okulda kazandırılması gerekmektedir. Fakat, ders yüklerinin fazlalığı, sınıf sayılarının kalabalıklığı, ikili öğretim ve birçok nedenden ötürü okul öğrenciye istenen davranışı kazandırmada yeterli olamamaktadır. Bu sebepten dolayı, eğitim ve öğretim süreci okul ve ders dışında da devam etmek zorundadır (Pehlivan ve Selçuk, 2005). Bugünlerde, ders dışında kalan zamanın verimli ve etkili bir şekilde değerlendirmesiyle öğrencinin beden ve ruh sağlığı arasında doğrudan bir ilişki olduğu kuşkusuz herkes tarafından kabul edilen bir olgudur. Öyle ki sanayi gelişiminin hızı yerleşik alanların gün geçtikçe artması ve yoğunlaşması gibi etkenler ders dışı geçirilen zamanın önemini ortaya koymaktadır (Acet, 2000).

Düzenlenen eğitim ve öğretim programları kapsamında hazırlanan okul dersleri öğrencinin istek, ihtiyaç ve ilgilerine göre yapılmış olsa da eksik kalan noktalar olduğu Kabul görmektedir. Bu eksikliklerin giderilmesi ve öğrencinin gelecek yaşamında gerekli olan davranış kazandırma sınıf dışı faaliyetlerle mümkün olabileceği belirtilmektedir (Çılğın, 2007). Sınıf dışı etkinlik ve faaliyetler ileriki yaşlarda eğitim süreci sonunda yönetici sıfatıyla olumlu sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Öyle ki bunun sonucunda eğitimin amaçlarının da önemli anlamda yerine getirileceği vurgulanmaktadır (Gündoğdu, 2011).

Ders dışı eğitim faaliyetleri, eğitim ve öğretim sisteminin temeli olan okulda alt sistemin önemlibir koludur. Öğretim programları, öğrencilerin gereksinimlerine uygun yapılmaya çalışılmasına karşın, öğrencilerin davranışları öncesinden

kurgulanarak kontrol altına alındığından, özellikle mesleki kişiliklerinin gelişmesi bağlamında edinilen bilgilerin yaşama, kontrol ve gözetim altında aktarılabilme olanağı sağlayan sınıf dışı eğitsel etkinliklerin, gelecek yaşamın provasının, öğrencinin ders ortamında açığa çıkartamadığı temel amaçlarından önemli bir kısmının gerçekleştirilebildiği yadsınılamaz bir araçtır. Pehlivan ve Selçuk (2005), sınıf dışı eğitsel etkinlikler, okulun sınırlarını aşan ve çevreye ulaşan çalışmalar olduğu için okulu topluma benimseteciğini vurgulamaktadırlar.

Selçuk (2006), sınıf dışı faaliyetlerin önemini şu şekilde sıralamıştır:

- a. Genel eğitim sistemi amaçları belirli kısmının gerçekleşmesine olanak sağlar.
- b. Öğrenci bu süreçte kendini tanıyıp ayrıca ifade etme fırsatı bulur.
- c. Öğrenci sportif faaliyetlere özendirilir ve cesaretlendirilir.
- d. Yetenekleri ortaya çıkararak ülke sporunun geliştirilmesine olanak sağlar.
- e. Genç ve çocukların sosyal, duygusal ve bedensel gelişimine yardımcı olur.
- f. Boş zamanın etkili ve verimli kullanılmasını sağlar.
- g. Akademik açıdan disiplin ve başarı düzeyin artmasına yol açar.

2.4. Sınıf Dışı Etkinliklerin Amacı ve Yararları

Sınıf dışı etkinlikler, eğitimin amaçlarına uygun olarak ders dışı ve okul dışı düzenlenen eğitim ve öğretim faaliyetlerinin tamamını kapsamaktadır (Karslı, 2006). Öğrenci ile ilgili bir etkinlikte öngörülen pratik ve teknik, yöntemler öğrencinin yalnızca sınıf içinde derse etkin katılmasını sağlamasının yanında öğrenciyi okul dışında da öğrenme, araştırma ve inceleme yapmaya yönlendirmektedir. Yani sınıf dışı faaliyetler öğrencinin öğrenme sürecinde yaptığı tüm çalışmaları kapsamaktadır (Sezen, 2007).

Ders dışı etkinlikler, öğrencilere demokratik yaşamın gerektirdiği tutum ve davranışları kazandırır. Çocuk ve gençlerin eğitimlerine ders içi faaliyetlerin yanı sıra ders dışı eğitsel çalışmaların da yurttaşlık ve demokrasi eğitimindeki rolü büyüktür. Öğrencilerin demokrasi kavramını anlamalarını, demokratik davranış kazanmalarını sağlayacak en önemli çalışma bu faaliyetlerdir. (Karslı, 2006). Ders dışı etkinlikler belirtilen etkililiğinin yanı sıra öğrencilerin liderlik ve yaşam becerilerini geliştirmesine, öğrenmeyi öğrenmesine, bir üst öğrenime devam etmesine ve doğal olarak akademik başarıyı yükseltme gibi işlevleri de bulunabilir. Öğrenciler ilgi duydukları ve yetenekli olduklarına inandıkları ders dışı etkinliği

yaparken, onu ileride meslek olarak düşünebilirler. Birçok araştırmaya göre, ders dışı etkinliklere katılan öğrencilerin, akademik başarılarını da yüksek olduğu vurgulanmaktadır (Sezen, 2007).

Ders dışı çalışmalar, toplumun ihtiyaçlarını karşılayıcı, bireylerin yeteneklerini ortaya çıkarıcı ve geliştirici, sorunları doğru çözümleyen, akılcı düşünebilen, tarihsel ve ulusal değerleri benimsetici ve koruyucu, sanayi ötesi toplum olmanın getireceği problemleri çözebilecek nitelikte, başarıma isteği ile dolu ve girişimci insanların yetiştirilmesini amaçlar (Gacar, 2001).

Ders dışı etkinliklerin bir amacı da; öğrenciler üzerinde oluşacak olumsuz etkileri önlemek, oluşmaları da düzeltmektir (Çılğın, 2007). Ders dışı etkinliklerin en önemli görevlerinden birisi, öğrencilerin boş zamanlarını etkili ve verimli bir şekilde kullanmalarına yönelik çalışmalar yapmaktır. Çünkü günümüzde çalışma saatleri giderek azalmaktadır. İnsanın boş zamanını olumlu bir şekilde kullanabilmesi için, bildiği zevk aldığı bir işi yapması gerekir (Sezen, 2007).

Eğitim sisteminin en önemli parçası olan okul içerisinde öğrencinin öğretimi ve kişisel gelişimi gerçekleştirilen akademik olan ve olmayan faaliyetlere katılımı ile ortaya çıkmaktadır. Sınıf dışı etkinliklere katılımı öğrencinin eğitim amaçlarına ulaşmasında yardımcı olmaktadır. Sınıf dışı etkinlikler öğrencilere bilişsel bütünlük, eleştirel düşünme, yeterli bilgi, edilen bilgiyi kullanma, insani yaklaşım, bireysel ve bireylerarası yeterlilik, pratik edinme kazandırmaktadır. Günümüzde eğitim, öğrencinin yalnızca akademik alanda başarısının değil bunun yanı sıra kültürel, sanatsal ve sosyal becerilerinin gelişmesini hedeflemektedir (Sezen, 2007).

Öğrencinin temel eğitimin hayatında kazandırılması amaçlanan birçok (bilişsel, duyuşsal, sosyal, motor) davranışlar, sınıf dışı etkinliklerle bu yeterliliklerin kazandırılabilceği hem okul yönetimi hem de öğretmenler farkında olmaları vurgulanmaktadır. Sınıf dışı eğitim etkinlikleri, öğrencilere okulda edindikleri bilgileri günlük hayatlarında kullanabilmeleri için daha önceden uygulama imkanı sağlamaktadır (Pehlivan ve Selçuk, 2005).

2.5. Ders Dışı Etkinlik Türleri

Sınıf dışı etkinlikler, öğrencilerin demokratik özelliklerine (yaş, cinsiyet vb.), uygulama alanlarının farklılığına, okulun sunduğu imkanlara, okul yönetimi ve

öğretmenin vermiş olduğu değere göre çeşitli şekillerde sınıflandırılabilir. Genel anlamda aşağıdaki gibi sınıflandırılmaktadır:

- a. Sportif faaliyetler
- b. Sanatsal faaliyetler
- c. Kültürel faaliyetler
- d. Öğrenci Kulüpleri
- e. Toplantı ve Kutlamalar
- f. Eğitsel Kol çalışmalarıdır (Köse, 2003).

2.6. Ders Dışı Etkinliklerin Bireyin Gelişimine Katkıları

Sınıf dışı faaliyetler ve doğa programları öğrencilere sınıf dışı arta kalan zamanlaile oyun veya spor gibi etkinliklere katılımlarına olanak sağlamaktadır. Bu faaliyetler öğrenciye bilgi, güç, dakik olma, yurtsever olmalarının yanında akranlar arası iletişim ve saldırgan davranışlarının yerini daha yumuşak davranışın almasına fırsat sunmaktadır (Esen, 2010). Psikolojik, fiziksel ve sosyal yaşamlarına etkileri bulunmaktadır.

2.7. Öğrenci Kulüpleri

Öğrencinin kendi ilgisi, isteği ve yetenekleri doğrultusunda bir araya gelerek tamamen bireysel çabası ile oluşturulan birliğe öğrenci veya ilgi kulüpleri olarak adlandırılmaktadır. Diğer bir deyişle öğrenci kulüpleri; okul içersinde sınıf dışı eğitim faaliyetlerinden bir kısmının gerçekleşmesidir. Ortak ilgi alanları bulunan, istekli öğrenciler tarafından kurulan ve bir rehber öğretmenin gözetimi altında doğrudan öğrenciler tarafından sürdürülen ve yönetilen eğitim temelli kuruluşlardır (Öncül, 2000). Kurulan kulüplerin hedefi, öğrencilerin ilgi duydukları alanda yetenek ve becerilerini geliştirmeleri, derslerden arta kalan boş zamanları etkili ve verimli bir şekilde kullanmalarınıdır. Kulübün üyesi olan öğrenciler, görev ve sorumluluklarının bilinciyle istenilen tutum ve davranış kazanmaları, çevre ve topluma hizmet etmeleri ve sınıf içi çalışmaları destekleyerek yerine getirmektedirler (Gifford and Dean, 1990; Holloway, 2000; Suzuki, 1998; Holland and Andre, 1987).

Öğrenci kulüplerinde okul yönetimi ve öğretmenlere düşen görev ise öğrencileri bu kulüplere katılımlarına ve kurmalarına teşvik etmektir. Ayrıca öğrenci kulüplerine okul sağladığı imkan ve olanaklardan yararlanmalarını sağlamaları ve rehber etmeleri gerekmektedir.

Okul yönetiminin diğer bir görevi ise bu kulüplerin faaliyetlerini denetlemektir. Öğrenci kulüpleri amaç ve faaliyetlerine göre dört kısma ayrılmaktadır (Binbaşıoğlu, 2000). Birincisi, dersler ile ilgili veya akademik kulüpler olarak adlandırılan kulüplerdir. Bu kulüpler herhangi akademik alana ilgi duyan ve bu alanda beceri ve bilgisini geliştirmek isteyen öğrencilerden oluşmaktadır. Matematik, fen, yabancı dil veya botanic kulüpleri örnek olarak verilebilmektedir. İkinci olarak milli duyguların güçlendirilmesini hedefleyen kulüplerdir. Gençlik, kızılai ve izcilik kulüpleri gibi. Üçüncü olarak sınıfladınılan kulüpler; çevre, okul ve topluma fayda sağlamayı hedefleyen kulüplerdir (yaşlılara yardım, çevre koruma vb.). Son olarak eğlence ve özel ilgi gelmektedir. Fotoğrafçılık, şiir, koleksiyonculuk bu kısımda yer alan kulüplerdendir. Kulüpler, rastgele öğrencilerin oluşumuyla kurulamazlar.

Öğrenci kulüpleri öğrencilerin rastgele birasraya gelmeleri ile kurulamazlar. İzlenmesi gereken bir prosedür ulunmakatadır. İlk olarak hedef ve amaçlar belirlenmektedir. Daha sonar tüzük, üye kabulü, toplantı zaman ve süreleri hazırlanmalıdır. Daha sonra okul ve çevresinin sağlayacağı olanak ve ihtiyaçlar dikkate alınarak okul yönetiminden izin alınması gerekmektedir. Sınıf dışı eli bir yere sahip olan öğrenci kulüpleri bir çok özellik taşımaktadır. Bunlar; ilgi ve gönüllüğe dayanması, üye sayısının sınırlandırılmaması, kulüplerin sürelerini uzun ve sürdürülebilir olmasıdır.

2.8. Sınıf Dışı Etkinlikler ile İlgili Araştırmalar

Öztürk, makalesinde, okulda eğitimle bütünleştirilmiş mekân dışı eğitimi konu etmiştir. Mekân dışı eğitimi, doğa, okul bahçesi, gezi veya müze gibi doğal ve kültürel içerikteki gerçek ortamlarda yaparak yaşayarak deneyerek öğrenmenin içinde yer aldığı ve yapılandırmacı pedagoji ile bütünleşmiş, bir eğitim yöntemi olarak tanımlamıştır. Mekân dışı eğitim hissetmek, dokunmak ve düşünmenin altını çizmiştir. Çevre eğitimi ile kişisel ve sosyal gelişimi kapsayan mekân dışı eğitimde yer (mekân), öğrenci ve öğretmen temel öğeler olarak ifade edilmiştir. Öğrencileri için deneyim kazanma ve başarı artırıcı etkisinden söz edilirken, okul bahçelerinin bu tür eğitimlere uygun tasarlanması önerilmiştir (Öztürk, 2009).

Gögebakan, makalesinde, gezi gözlem yöntemi ve sanat tarihi eğitimini konu almıştır. Gezi gözlem yönteminin öğrencilerin çevrelerini öğrenmelerine, okul çevre

ilişkisinin güçlenmesine, çok fazla duyuya hitap etmesi nedeniyle öğrenmenin kalıcılığına ve yaşam boyu öğrenmeye katkısını ifade etmiştir (Göğebakan, 2008).

Demir, makalesinde sınıf öğretmenlerinin gözlem gezisi yöntemini uygulama durumları üzerinde çalışmıştır. Yöntemin ilköğretim öğrencilerinin somut tecrübelerle karşılaşması açısından önemini vurgulamıştır. Ders gezisi, inceleme gezisi ve çevre gezisi tanımlarını gözlem gezisi kavramı altında toplamıştır. Öğretmenlerin bu uygulamaları yapmakta gönülsüz olduklarını belirtmiş öneri olarak, konu ile ilgili çalışmaların artırılmasını ve uygulamaların sıklaştırılmasını ifade etmiştir. Çalışmaya göre, sınıf öğretmeni adaylarının %44'ü öğretmen olduklarında en çok soru-cevap ve anlatım yöntemlerini uygulamayı isterken ev ödevi, tartışma ve gözlem gezisi ise çok az öğretmen adayı tarafından (%12) en çok kullanılacak yöntem-teknik olarak tercih edilmiştir (Demir, 2007a).

Ağaoğlu vd, öğrencilerin okuışl dışındaki vakitlerini nasıl geçirdiklerinin belirlenmesinin gerektiğini belirttikleri çalışmalarında serbest zaman eğitiminin okul başarısını ve hatta hayat başarısını etkileyecek önemli bir konu olduğunu ifade etmişlerdir (Ağaoğlu, 2006).

Kasalı, ilköğretim okullarında sınıf dışındaki mekânları değerlendirdiği çalışmasında öğrencilerin fazla çeşitlilik sunan mekânları tercih ettiklerini belirtmiştir. Buna göre okul binaları tasarlanırken öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarına önem verilmesinden söz etmiştir (Kasalı, 2006).

Çulha, tarihsel mekânlarda keşfederek öğrenme yoluyla sosyal bilgiler öğretimi ve bu konudaki öğrenci görüşleri üzerine yaptığı çalışmada, öğrencilerin tarihsel mekânlarda küçük sosyal bilimciler gibi çalıştıklarını belirtmiştir. Çalışma sonunda öğrencilerin görüşlerinin olumlu olduğu ve çalışmaya severek katıldıkları ifade edilmiştir (Çulha, 2006).

Sosyal Bilgiler Dersi"nde sınıf dışı etkinlikler ile ilgili olarak yurt dışında yapılan çalışmalar değerlendirilerek konu ile ilişkili bulunanların bir kısmı aşağıda sıralanmıştır.

Noel, alan gezilerinin ilgi çekici bir eleman olarak Sosyal Bilgiler Dersi"nde kullanılmasını önermiştir. Gerçekçi materyaller sunması ve öğrenme kolaylığı

sağlaması açısından, bu gezilerin önemini belirtmiştir. Alan gezilerinde, öğretmenlerin deneyim kazanmaları gerektiğini ifade etmiştir (Noel, 2007).

Dodge, öğrencilerin okul dışındaki ortamlarda da eğitimlerinin devam ettiği, dolayısıyla da bu ortamların sınırlarının olmamasının, eğitim için büyük problemler oluşturduğunu ifade etmişlerdir. Çalışmalarında 4. Sınıftan 89 öğrenci ile, 70 haftalık bir program uygulayarak, sorumluluk gelişimi sağlamak için olumlu ödüllendirme sistemi kullanmışlardır. Çalışma sonunda, öğrencilerin olumlu davranışlar sergiledikleri görülmüş ancak ev ortamı ve ailelerin bu konudaki bakışlarının ele alınmamasının, çalışmanın bir eksikliği olduğu dile getirilmiştir (Dodge, 2007).

Morris, Sosyal Bilgiler Dersi için geliştirilen ve Clio kulüp adını verdikleri, sınıf dışı etkinlik hakkında bilgi vermiştir. Her yıl Indiana'da 70 kadar 4 ve 5. Sınıf öğrencisinin katıldığı bu kulüp ile, temelde üç hedef belirlenmiştir. Birincisi bilgi edinmeye yönelik çalışmalar, ikincisi beceri edinmeye yönelik uygulamalar, üçüncüsü ise yeni şeyler üretmeye dönük çalışmalardır. Öğrenciler, ders saatleri dışında derste öğrenecekleri içerikle uyumlu olan mekânlara kısa ve uzun süreli gezilere götürülmektedirler. Burada, özellikle çalışmanın ders standartlarına göre önceden planlanmış olduğunun altı çizilmekte ve olumlu yönleri belirtilmektedir (Morris, 2005).

Roth and Lockwod, çevre eğitimi alanında kullanılabilecek etkinlik ve stratejiler önerdikleri çalışmalarında çok disiplinli bir bakış açısı geliştirmişlerdir. Eserde sosyal bilgilerden biyolojiye, tarihten coğrafyaya kadar birçok alanın faydalanabileceği sınıf dışı etkinlik örnekleri verilmiştir. Özellikle okul çevresi veya yakın çevrede kullanılabilecek alternatif stratejiler önermişlerdir (Roth ve Lockwod, 1979).

Konu ile ilgili taranan yabancı çalışmalarda bu konuda tam bir kavram birliğinin olmadığı, sınıf dışında yapılan etkinliklerin farklı isimlerle adlandırıldığı görülmüştür. Buna karşın sınıf dışında yapılan etkinliklerin yurt dışında uzun yıllardır yaygın olarak yapıldığı da belirlenmiştir. Sınıf dışındaki çevrenin öneminin hep altı çizilmiş ve bu mekân ve zaman diliminden nasıl yararlanılacağı konusunda birçok çalışma ve uygulamalar gerçekleştirilmiştir.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı ve geliştirilmesi, verilerin toplanması, verilerin çözümlemesi ve yorumlanması konuları yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada ortaöğretim öğrencilerinin sınıf dışı öğretime ilişkin görüşleri karşılaştırılmalı olarak ele alınmıştır.

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden faydalanılmıştır. “Nitel araştırma, gözlem görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir.” (Yıldırım ve Şimşek, 2016)

Kuş (2009)’a göre; “Nitel araştırmaların temel özelliği araştırmaya katılanların bakış açılarını, anlam dünyalarını ortaya koyma, dünyayı araştırmaya katılanların gözleri ile görmektir.” “Nitel durum çalışmasının en temel özelliği bir ya da birkaç durumun derinliğine araştırılmasıdır”(Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Bu araştırmada nitel veri toplama yöntemi olan görüşme, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. “Görüşme tekniğinin belirleyici özelliği, görüşülen kişilerin bakış açılarını ortaya çıkarmaktır. Bu nedenle görüşülenlerin, anlam dünyalarını, duygu ve düşüncelerini anlamak görüşmelerden derin bilgi edinmek esastır” (Kuş,2009). Yarı yapılandırılmış görüşmelerde sorular önceden belirlenir ve belirlen sorularla veriler toplanmaya çalışılır (Karasar, 2016). Bu yöntem tam yapılandırılmış görüşmeler kadar katı olmadığı gibi yapılandırılmamış görüşmeler kadar esnek değildir; ikisi arasında yer almaktadır. Araştırmacıya esneklik sağladığı için görüşme türlerinden yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır (Coşkun, Altunışık, Bayraktaroğlu ve Yıldırım, 2015).

3.2. Çalışma Grubu

Ortaöğretim öğrencilerden oluşturulan çalışma grubu için kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır. “Kolay ulaşılabilir durum örnekleme, araştırmaya hız ve pratiklik kazandıran bir yöntemdir. Bu yöntemde araştırmacı yakın olan ve erişilmesi kolay olan bir durumu seçer. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme, çoğu zaman araştırmacının diğer örnekleme yöntemlerini kullanma olanağının bulunmadığı durumlarda kullanılır.” (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Araştırmaya 20 kulüp üyesi olan ve 20 kulüp üyesi olmayan öğrenci olmak üzere toplam 40 katılımcı dahil olmuştur.

Tablo 1.

Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişken	Demografik Özellik	Sayı (f)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	22	55
	Erkek	18	45
	13-14	5	12.5
Yaş	15-16	31	77.5
	17-19	4	10
	9	5	22.5
Sınıf	10	12	30
	11	20	50
	12	3	7.5
	Eşit Ağırlık	20	50
Bölüm	Sosyal	13	32.5
	Dil	2	5
	Fen	5	12.5

Tablo 1. incelendiğinde çalışma grubunu cinsiyete göre incelendiğinde araştırmaya katılımcıları 22 kadın, 18 erkekten oluşmaktadır. Yaş dağılımına göre katılımcıların %12.5'ünü 13-14 yaş aralığı, %77.5'ünü 15-16 yaş aralığı, %10'unu is 17-19 yaş aralığı oluşturmaktadır. Katılımcıların öğrenim gördükleri sınıf dağılımı ise, %22.5 katılımcı 9. sınıf, %30'u 10. sınıf, %50'si 11. sınıf, %7.5 12.sınıftadır. Ayrıca katılımcıların %50'si eşit ağırlık, %32.5 sosyal, %5 dil ve %12.5 fen bölümlerinde öğrenim görmektedirler.

Araştırmaya katılan öğrencilerin 20'si (%50) çeşitli kulüplere üye iken diğer 20 katılımcı (%50) herhangi bir kulübe üyelikleri bulunmamaktadır. Tablo 2'de %50 katılımcının üye oldukları kulüp dağılımı verilmektedir.

Tablo 2.

Katılımcıları Üye Oldukları Kulüp Dağılımı

Kulüp Üyeliği	Sayı (f)	Yüzde (%)
Felsefe	2	10
Sosyal Sorumluluk	6	30
Coğrafya	7	35
Gözlem ve Araştırma	5	25

Tablo 2'de çalışma grubundaki öğrencilerin dahil oldukları kulüplere göre dağılımı incelendiğinde; 2 tanesinin Felsefe (%10), 5 tanesinin Gözlem ve Araştırma (%25), 6 tanesinin Sosyal Sorumluluk (%30), ve 7 tanesinin de Coğrafya (%35) kulüplerine üye oldukları görülmektedir.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırma verileri 20-25 Aralık 2017 tarihleri arasında öğrencilerle tenefüslerde uygun oldukları saatlerde boş sınıflarda, yapılan görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Araştırmada katılımcıların sınıf dışı öğretime ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla ortalama 20'şer dakikalık sürelerle yüz yüze görüşmeler araştırmacı ve katılımcılar arasında yapılmıştır. Araştırmaya dahil edilen katılımcılarla gerçekleştirilen yüz yüze görüşmelerden zengin veriler elde etmek amacıyla rahat ve sohbet ortamı oluşturularak görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

3.3.1. Veri Toplam Aracı

Araştırmada katılımcıların sınıf dışı öğretime ilişkin görüşlerine başvurmak için yarı-yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formunda öncelikle görüşülen bireye güven kazandırmayı hedefleyen ifadeler yer almış, araştırmaya uygun giriş hazırlanmış, giriş kısmını görüşülen kişinin bireysel bilgilerinin yazıldığı kısa cevaplı sorular takip etmiştir. Daha sonra araştırmanın amacına göre hazırlanan sınıf dışı öğretime ilişkin yarı yapılandırılmış açık uçlu sorulara geçilmiştir. Görüşme formunun iç geçerliliğini sağlamak için görüşme formu beş farklı alanlardan uzmana verilmiş ve değerlendirilmesi sağlanarak forma son şekli verilmiştir. 3 kulüpte yer alan 3 de kulüpte yer almayan öğrenci ile pilot görüşmeler yapıldıktan sonra soruların açık ve anlaşılır olup olmadığının, verilen yanıtların sorulan soruların yanıtlarını yansıtıp yansıtmadığının belirlenmesi amacıyla, alınan yanıtların dökümü ve sorular uzmana (tez danışmanına) gösterilerek değerlendirilmiştir. Bu çalışmanın sonunda soru maddelerinin geçerliği saptanmıştır. Bilindiği gibi nitel araştırmalarda iç geçerlik araştırmacının ölçmek istediği veriyi, kullandığı araç ya da yöntemle gerçekten ölçüp ölçemeyeceğine ilişkindir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Görüşme sorularından bazıları, soru içeriği benzemesinden dolayı görüşme soruları listesinden çıkarılmış veya birleştirilmiştir, böylece forma son şekli verilmiş veri toplama sürecine geçilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. İçerik analizi gözlem ve görüşmelerden elde edilen verilerin analizinde kullanılır. “Bu yöntemde amaç toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır” (Yıldırım ve Şimşek, 2016). İçerik analizinde veriler derinlemesine incelenir; ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde organize edilerek tanımlanır ve yorum yapılır. İçerik analizinde veriler 4 aşamada analiz edilmektedir:

1. Verilerin Kodlanması: İçerik analizinin bu ilk aşamasında, her bir katılımcıya numara verilerek görüşmenin dökümleri yapıldıktan sonra katılımcılardan elde edilen veriler araştırmanın çerçevesi içerisinde incelenerek anlamlı bölümlere ayrılmış ve kavramsal olarak ifade ettiği anlam isimlendirilip kodlanmıştır. Araştırmanın kavramsal çerçevesine ve görüşme sorularına dayanılarak daha önce hazırlanmış olan kod listesine, tüm verilerin incelenmesinden sonra son şekli verilmiştir. Bu kod listesi verilerin düzenlenmesinde anahtar liste görevini

görmüştür. Araştırma sorularının dışında kalan veriler kodlama dışında bırakılmıştır. Araştırmanın “güvenirlilik hesaplaması” için Miles ve Huberman’ın (1994) önerdiği güvenirlilik formülü ($\text{güvenirlilik} = \frac{\text{görüş birliği sayısı}}{\text{toplam görüş birliği} + \text{görüş ayrılığı sayısı}}$) kullanılarak ortalama % 90 olarak hesaplanmıştır. Güvenirlilik hesaplamalarının % 70’in üzerinde çıkması araştırma için güvenilir kabul edilmektedir (Miles ve Huberman, 1994). Burada elde edilen sonuç araştırma için güvenilir kabul edilmiştir.

2. Temaların Bulunması: Bu aşamada ise verilerin kodlanması aşamasında belirlenen kodlar her biri ayrı kategori olarak kabul edilmiş ve ayrı temalar olarak değerlendirilmiştir. Bu çalışmada kaynaştırma uygulamalarının durumu ile ilişkin görüşlerini araştırmak amacıyla toplam yedi tane boyut oluşturulmuştur.

3. Verilerin Kodlara ve Temalara Göre Organize Edilmesi ve Tanımlanması: Bu aşamada ise katılımcıların görüşleri okuyucunun anlayabileceği bir dilde açıklanmış ve görüşler ilk elden okuyucuya sunulmuştur. Görüşme notlarının hangi katılımcıya ait olduğunu belirlemek amacıyla dipnot kullanılmış ve görüşme notları tırnak işareti içinde verilmiştir. Daha sonra parantez içinde görüşmenin hangi katılımcıya ait olduğu belirtilmiştir. Aşağıdaki örnek açıklamalarda kodlama sistemi verilmiştir:

ÖRNEK: “.....”(KÜÖ.1)

ÖRNEK: “.....”(Ö.1)

KÜÖ: Kulübe Üye Öğrenci; Ö: Kulübe Üye Olmayan Öğrenci;

1: 1 Numaralı Katılımcı;

4. Bulguların Yorumlanması: Ayrıntılı bir biçimde tanımlanan ve sunulan bulguların araştırmacı tarafından yorumlanması ve bazı sonuçların açıklanması bu son aşamada yapılmıştır. Toplanan veriler nitel araştırmanın gerektirdiği aşamalardan geçirilerek yorumlanmış ve bir takım sonuçlar çıkarılmıştır, sonuçların önemine ilişkin açıklamalar literatürle desteklenmiştir

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın amaçları doğrultusunda katılımcılardan elde edilen verilerin çözümlemeleri sonucunda ortaya çıkan bulgulara ve yorumlarına yer verilmektedir. Bu bölümde kulübe üye olan ve olmayan öğrencilerin sınıf dışı öğretime ilişkin görüşleri sırası ile sunulmuştur. Bu çalışmada nitel veriler elde edilmiştir. Nitel araştırmalarda amaç genelleme yapmak değil, bütüncül bir resim elde etmektir. Nitel araştırma, çalışılan konuyu derinlemesine ve ayrıntılı bir biçimde incelemeyi amaç edinmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Araştırmada, her katılımcının sorulara verdikleri ilk, en öncelikli cevap, temel alınmış ve veri kabul edilmiştir. Doğrudan alıntılarda frekansı yüksek olan görüşlere daha çok yer verilmiştir. Ayrıca katılımcıların görüşleri ise her boyutta sunulmaya çalışılmıştır.

4.1 Sınıf Dışı Yapılan Etkinliklere İlişkin Görüşler

Araştırmanın birinci boyutu, kulübe üye olan ve olmayan katılımcıların görüşlerine göre sınıf dışında yapılan etkinliklerin neler olduğu ve katılımcıların görüşleri kapsamında oluşturulmuştur. Bu boyut bağlamında 40 katılımcının düşünceleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Katılımcıların görüşleri Tablo 3 ve 4’de belirtilen oranlar ve temalar altında belirlenmiş ve öğrencilerin bazılarının görüşleri de doğrudan sunulmuştur.

Tablo 3.

Sınıf Dışı Ders ve Etkinliklere Yönelik Katılımcı Görüşleri

Kulup Üyesi Olan Katılımcı			Kulup Üyesi Olmayan Katılımcı (n=20)		
	f	%		f	%
Vardır	20	100	Güzeldir	10	50
Yararlıdır	19	95	Artırılmalıdır	18	90
Gereklidir	20	100	Azdırlar	17	85
			Yapılmaz	19	95
			Gereklidir (olmalıdır)	20	100

Sınıf Dışında Yapılan Dersler ve Etkinlikler ile İlgili Neler Düşünüyorsunuz? Sorusuna ilişkin kulübe üye olmayan öğrenciler toplam beş farklı görüş ortaya koymuşlardır. Öğrencilerin % 100'ü sınıf dışında etkinlikler yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. *“Sınıf dışında hiçbir etkinlik yapmıyoruz. Bu tip etkinlikler oldukça gereklidir ve muhakkak yapılmalıdır. (Ö.9)”*

Belirtilen görüşler doğrultusunda öğrencilerin sınıf dışındaki etkinlikleri oldukça gerekli bulduğu yorumu yapılabilir. Kulüp üyesi olmayan öğrenci görüşü; *“Sınıf dışı etkinlik ve ders yapılmamaktadır. Günümüzde sınıf dışı etkinliklerin eğitime katkısının fazla olduğunu düşünüyorum. Yapılması gereklidir ve artırılmalıdır. (Ö.5)”* ifadesi ile belirtilmektedir.

Herhangi bir kulübe üye olan öğrenciler toplam üç farklı görüş ortaya koymuşlardır. Öğrencilerin tamamı sınıf dışı etkinlikler yaptıklarını ve bunun gerekliliği görüşünü ortaya koymuşlardır. *“Sınıf dışı etkinlikleri sadece eğlenceli değil aynı zamanda çok da öğretici buluyorum. Bazen gördüğümüz bir tarihi eser hocalarımız tarafından geçmişle harmanlanarak anlatıldığında gözlerimiz bile dolmaya başlıyor ve sanki anlatılan her şeyi yaşıyor gibi oluyoruz. Bu da bizi çok derin denetkileyebiliyor. Aynı konulara hocalarımız sınıf içerisinde yaptıkları derslerde değinmelerine rağmen, değinilen konuların bu denli kalıcılığı olmuyor ve gerçekçi bir şekilde söylemek gerekirse de hiç birini hatırlamıyorum. Notlarımı da sorarsanız hiçbir düşük notum yok. Ders dışı etkinliklere girdiğimde şunu farkettim ki sınıf içi eğitim bizi ezber yapmaya yönlendiriyor. Bu faaliyetler ise öğrenmeye ve kalıcılığa ciddi bir şekilde katkı sağlamaktadır (KÜÖ.7).”*

Öğrencilerin görüşleri değerlendirildiğinde sınıf dışı etkinliklerin oldukça gerekli ve yararlı olduğu aynı zamanda öğrencilerin derslerden zevk almalarını sağladığı şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4.

Katılımcıların Sınıf Dışı Yapılan Etkinlikler Görüşlerine göre Dağılımları

Kulup Üyesi Olan Katılımcı (n=20)		Kulup Üyesi Olmayan Katılımcı (n=20)	
Gezi-gözlem	17	Yapılsa çok iyi olur	20
Puzzle çalışması	1	Sınıf dışı etkinlik yapılmaz	18
Seminer	6		
Okul bahçesinde coğrafi gözlem	3		
Ziyaretler	3		
Derneklerde etkinlik ve dernek ziyaretleri	4		
Okul bahçesinde material çalışmaları	1		
Spor faaliyetleri	5		

“Sınıf Dışında Ne Gibi Etkinlikler Yapıyorsunuz?” sorusuna ilişkin kulübe üye olmayan öğrenciler toplamda iki farklı görüş ortaya koymuşlardır. Öğrencilerin % 100’ü sınıf dışında etkinlik yapılmasının çok iyi olacağı görüşünü, % 90’ı da sınıf dışında etkinlikler yapmadıklarını belirtmişlerdir. *“Etkinlik yapmıyoruz. Eğer etkinlik yapsak ders konuları aklımızda daha iyi kalırdı. Fakat bizlere sürekli sınıf içerisinde anlatım yapılıyor. Sınıf içi ortamdaki sürekli sıkılıyor. Ezber sistemi ile öğrenmeye çalışıyoruz. Bazen derse bile girmek istemiyorum hatta okuldan da sıkıldığımı hissediyorum. (Ö.12)”*

Belirtilen görüşler doğrultusunda öğrencilerin sınıf dışında etkinlik yapmayı çok istediklerini, fakat yapamadıkları için de bundan rahatsızlık duydukları söylenebilir. Özellikle sınıf içerisinde yapılan etkinlikleri sıkıcı bulmalarının nedeninde bu durumla ilişkilendirilebilir. Bu görüşler ile bağlantılı olarak öğrencilerin sınıf dışı öğretime ihtiyaç duydukları söylenebilir.

Kulübe üye öğrenciler toplam sekiz farklı görüş ortaya koymuşlardır. Öğrencilerin % 85’i sınıf dışında gezi- gözlem etkinlikleri yaptıklarını belirtmişlerdir. *“Tarihi ve doğal yerleri gezi gözlem yaparak araştırıyoruz. Bilmediğimiz birçok yere gidip, yerinde inceleme şansı yakalıyoruz. İnceleme yaparken bir yandan da öğretmenlerimiz gittiğimiz yerler hakkında bizlere bilgiler*

veriyorlar. Bu şekilde yapılan derslerden çok zevk alıyoruz ve hiç sıkılmıyoruz (KÜÖ.5).”

Belirtilen görüşler doğrultusunda öğrencilerin çoğu sınıf dışı etkinlikler kapsamında gezi gözlem faaliyetlerini sıklıkla yaptıklarını ve bu etkinliklerin de onların ilgilerine karşı olumlu yönde etki yarattığı söylenebilir.

4.2 Sınıf Dışı Ders ve Etkinliklerin Öğrenci Motivasyonuna Etkisi

Araştırmanın ikinci boyutu, kulübe üye olan ve olmayan katılımcıların görüşlerine göre sınıf dışında yapılan ders ve etkinlikler hakkındaki görüşleri ve bunların motivasyonlarına etkilerinin neler olduğu kapsamında oluşturulmuştur. Bu boyut bağlamında 40 katılımcının düşünceleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Katılımcıların görüşleri Tablo 5’de belirtilen oranlar ve temalar altında belirlenmiş ve öğrencilerin bazılarının görüşleri de doğrudan sunulmuştur.

Tablo 5.

Sınıf Dışı Ders ve Etkinliklerin Motivasyona İlişkin Katılımcı Görüşleri

Kulup Üyesi Olan Katılımcı			Kulup Üyesi Olmayan Katılımcı (n=20)		
	f	%		f	%
Konular akılda kalıcı olur	15	75	Konular akılda kalıcı olur	10	50
Öğrenciyi mutlu eder	20	100	Yerinde inceleme ile dikkat çekici olur	16	80
Motivasyon artar	18	90	Motivasyon artar	7	35
Öğrenme artar	19	95	Öğrenme artar	20	100
Görsellikle ders daha kalıcı olur	20	100	Görsellikle ders daha kalıcı olur	16	80
Ders verimi artar	15	75	Ders verimi artar	3	15
Genel kültür gelişir	19	95	Yeni yaşantılar katar	2	10
Eğlendirir	18	90	Eğlendirir	18	90
Psikolojik rahatlama sağlar	15	75	Dersin çekiciliği artar	18	90
Öğretmen ile etkileşim artar	20	100	Bireysel yetenekler ortaya çıkar	2	10
Birliktelik / arkadaşlarla zaman geçirme / sosyalleşme artar	20	100	Birliktelik / arkadaşlarla zaman geçirme / sosyalleşme artar	20	100
Aktif öğrenme sağlar	16	80			
Kişisel gelişim artar	19	95			

Sınıf dışı etkinlik ve derslerin motivasyona etkisi sorusuna kulübe üye olmayan öğrenciler toplamda onbir farklı görüş belirtmişlerdir. Öğrencilerin % 100'ü sınıf dışı etkinliklerin sosyalleşmeyi ve öğrenmeyi artırdığını vurgulamışlardır. *“Bizler sınıf dışında etkinlikler yapmıyoruz ama yapan arkadaşlarımızdan gördüğümüz kadarıyla, sınıf dışında yapılan etkinlikler sıkıcı değildir çünkü gezerek farklı şeyleri görüyorlar. Fakat bizler sınıf içerisinde yaptığımız derslerden çok sıkılıyoruz. Sürekli kapalı bir alanda ders yapmak zorundayız. Ama eğer sınıf dışında da dersler yaparsak bu dersler görsel olacağından aklımızda daha çok kalacağını düşünüyorum. Bu tip dersler bence daha eğlencelidir. Özellikle sınıf dışında dersler yapan arkadaşlarımız da bunu dile getiriyorlar. Sınıf dışı dersler bence daha sağlıklı ilişkiler kurulmasına yardımcı olur, böylelikle keyif alıp ve motivasyonda artmaktadır. Sınıf dışında yapılan dersler hayatı daha iyi öğretir. Sınıf dışı etkinlikler özellikle çevre konusunda çok fazla bilgi sahibi olup ve çevreye karşı bilinçlenmemizi sağlayabilir.(Ö.5)”*

Öğrencilerin görüşleri incelendiğinde, sınıf dışı etkinlikler yapılmasa bile sınıf dışı etkinlik yapan öğrencilerin bu etkinliklerden neler kazandıklarını çok iyi bir şekilde farkedildiği görülmektedir. Bu durum sınıf dışı faaliyetlerin öğrencilerin motivasyonuna, öğrenmelerine ve sosyalleşmelerine büyük ölçüde katkı sağladığı şeklinde yorumlanabilir.

“Bu Etkinliklerin Motivasyona, Öğrenmeye Vb. Durumlara Etkisi Var Mıdır?” sorusuna kulübe üye olan öğrenciler toplamda onüç farklı görüş belirtmişlerdir. Öğrencilerin sınıf dışı tamamı etkinliklerin etkileri konusuna; birliktelik sağladığı, görselle dersin daha kalıcı olduğunu, öğretmen ile olan iletişimin arttığını ve öğrenciyi mutlu ettiği görüşlerini belirtmişlerdir. *“Sınıf dışında yapılan etkinlikler beni çok etkilemektedir. Birçok kez zamanın çok hızlı geçtiğini hissettim ve bunu hocalarımla da paylaştım. Ama o kadar bir mutluydum ki bittiğine üzüldüğüm dahi oldu. En önemlisi kendimizi çok rahat hissediyoruz. Yani aklıma bir şey takılsa rahatlıkla arkadaşıma dönerek sorabiliyorum. Daha samimi iletişimimiz oluyor. Hem hocalarımızla hem de arkadaşlarımızla birlikte öğreniyoruz. Bu sayede arkadaşlarımızla daha sağlıklı ilişkiler kurabiliyor, keyif alıyor ve motivasyonumuzda artıyoruz. (KÜÖ.20)”*

Öğrencilerin belirttikleri görüşler değerlendirildiğinde sınıf dışı etkinliklerin hem öğrenciler arasındaki ilişkilere hem de öğretmen-öğrenci ilişkilerini olumlu anlamda yansıdığı yorumu yapılabilir. Bu görüşlere ilaveten sınıf dışı etkinliklerin öğrencilerin işbirlikli öğrenmesine zemin hazırladığı ve bu sayede de motivasyonlarını artırdığı söylenebilir.

4.3 Sınıf Dışı Ders ve Etkinliklerin Çekicilik Unsurları

Araştırmanın üçüncü boyutu, kulübe üye olan ve olmayan katılımcıların görüşlerine göre sınıf dışında yapılan ders ve etkinliklerin eğlenceli veya sıkıcı olduğu konusundaki görüşlerinden oluşturulmuştur. Bu boyut bağlamında 40 katılımcının düşünceleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Katılımcıların tamamı kulüp üyesi olma veya olmama durumu göz önünde bulundurulduğunda her iki grup da sınıf dışı ders ve etkinliklerin sıkıcı olmadığını bunun yanı sıra eğlenceli olduğunu vurgulamaktadırlar.

“Sizce Sınıf Dışında Yapılan Etkinlikler ya da Dersler Sıkıcı mı? Eğlenceli mi?” sorusuna kulübe üye olmayan öğrenciler iki farklı görüş belirtmişlerdir. Tüm katılımcılar sınıf içindeki derslerin sıkıcı olduğunu ve yine öğrencilerin % 100’ü sınıf dışı etkinliklerin eğlenceli olduğu görüşünü belirtmişlerdir. *“Bence sınıf dışında yapılan etkinlikler çok eğlencelidir. Çünkü sınıf dışındaki dersler gezi şeklinde olduğu için daha eğlenceli şekilde öğrenmeyi sağlar. Tam tersi bir şekilde de sınıf içerisinde yapılan dersler de çok sıkıcıdır (Ö.2)”*

Öğrencilerin görüşleri incelendiğinde, kulübe üye olmayan öğrencilerin sınıf içerisindeki dersleri çok sıkıcı, sınıf dışındaki dersleri de çok eğlenceli buldukları yorumu yapılabilir.

Ayrıca, kulübe üye olmayan öğrencilerin toplam dört farklı görüş belirtmişlerdir. Öğrencilerin % 100’ü sınıf dışı etkinliklerin öğrenmeye yönelik kalıcılıklarına katkı sağladığı görüşüne vurgu yapmışlardır. *“Sınıf dışında yapılan etkinlikler sıkıcı değildir çünkü gezerek farklı şeyleri görülür. Fakat sınıf içerisinde yapılan dersler çok sıkıcıdır. Sınıf ortamında, hareketsiz bir şekilde sürekli oturmak yerine, daha aktif olabileceğimiz bir ortam bence daha güzel olurdu. Bu aynı zamanda daha rahat olmamıza ve daha fazla görerek daha iyi öğrenmemize katkı sağlayabilirdi. (Ö.1)”*

Öğrencilerin görüşleri incelendiğinde, kulübe üye olmayan öğrencilerin sınıf içi etkinliklerden oldukça sıkıldıkları ve sınıf dışı etkinliklere de katılmak istedikleri yorumu yapılabilir. Katılmak istedikleri bu kulüp etkinliklerinde geziler düzenlenirken hem eğlendikleri hem de eğlenerek öğrenebildikleri ortamların olduğu ifade edilmektedir. Bu ortamda kişisel iletişimlerinde aktif olup samimi ilişkiler kurulduğu ve düzenlenen geziler ile bilginin kalıcılığını daha fazla artırabildikleri görüşü söylenebilir.

Sınıf dışı ders ve etkinliklerin sıkıcı olmasının ve eğlenceli olmasının nedenleri; Tablo 6’da katılımcıların görüşleri doğrultusunda toplanmıştır.

Tablo 6.

Katılımcıların Sınıf Dışı Etkinlik ve Dersleri Eğlenceli Bulma Nedenleri

Kulüp Üyesi Olmayan Katılımcı			Kulüp Üyesi Olan Katılımcı (n=20)		
	f	%		f	%
Etkinliklerde sabit oturma yok, hareket var	18	90	Geziler eğlencelidir	18	90
Geziler eğlencelidir	19	95	Arkadaşlarla zaman geçirme var	19	95
Arkadaşlarla zaman geçirme var	17	85	Konular akılda kalıcı olur	19	95
Konular akılda kalıcı olur	20	100	Dinlendiriyor	1	5
			Okul dışında zaman geçirmek güzel	20	100
			Daha öğretici	18	90
			Arkadaş ve öğretmenlerle etkileşim var	20	100
			İletişimi artırır	20	100
			Sosyalleşme artar	20	100
			Temiz havada olması güzel	20	100
			Yaşayarak öğrenme imkanı var	17	85
			Sınıf içi eğitim ezberdir bu ise eğlenceli	19	95
			Kendini rahat ifade etme imkanı var	17	85
			Motivasyon artırıcı	17	85
			Mutlu edici	20	100
			Dersler ilgi çekici olur	1	5
			Zaman çok çabuk geçiyor	15	75
			Rahatlatıcı	6	30
			Samimi iletişim var	19	95
			Aktif olarak katılım var	18	90
			Merak duygusu gelişiyor	18	90

Sınıf içi derslerin sıkıcı olduğunu belirten kulübe üye olmayan öğrenciler nedenini ise toplam iki farklı görüşle belirtmişlerdir. Öğrencilerin % 100’ü sınıf dışında yapılan etkinliklerin eğlenceli olduğunu ve bu etkinliklerden sıkılmadıklarını dile getirmişlerdir. *“Eğlencelidir çünkü gezerek öğrenme olduğu için sıkıcı olmadığını düşünüyorum. (Ö.4)”*

Öğrencilerin görüşleri incelendiğinde tümünün sınıf dışı öğretim esnasında sıkılmadıkları ve eğlendikleri yorumu yapılabilmektedir.

Sınıf dışında yapılan etkinlikler ya da dersler sıkıcı mı yoksa eğlenceli mi olduğu ve nedeni sorusuna kulübe üye olan öğrenciler yirmi bir farklı görüş belirtmişlerdir. Öğrencilerin % 100’ü okul dışında zaman geçirmenin güzel olduğunu, arkadaş ve öğretmenlerle etkileşimlerinin olduğunu, sosyalleşmeyi artırarak öğrenci üzerinde mutlu bir etki yaratmaktadır. *“ Sınıf içerisinde yapılan dersler çok sıkıcıdır. Normalde tüm yapılan derslerin okul bahçesinde veya dışarda da yapılması gerekmektedir. Sınıf dışında yapılan derslerin hem eğlenceli olduğunu hem de öğretici olduğunu düşünüyorum. Arkadaşlarımla daha yakın etkileşim kurmama aynı zamanda dışarıda temiz hava alarak sınıf ortamının duvarları arasına sıkışıp kalmaktan kurtulmuş oluyoruz. Gezip gördüğüm için sınıf dışında yaptığım her şey bana daha eğlenceli geliyor (KÜÖ.13)”*

Öğrencilerin görüşleri incelendiğinde, kulübe üye olan öğrencilerin sınıf dışı ortamlarda daha çok eğlendikleri ve daha iyi öğrendikleri yorumu yapılabilir. Sadece bununla kalmayıp iletişim üzerindede büyük bir rolü olduğu söylenebilir.

4.4 Sınıf Dışı Ders ve Etkinliklerin Derse Katkısı

Araştırmanın dördüncü boyutu, kulübe üye olan ve olmayan katılımcıların görüşlerine göre Sınıf dışında yaptığınız dersler sınıf içinde yaptığınız derslere katkı sağlıyor mu? Evet ise neden? Hayır ise neden? Olduğu konusundaki görüşlerinden oluşturulmuştur. Bu boyut bağlamında 40 katılımcının düşünceleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

“Sizce Sınıf Dışında Yaptığınız dersler sınıf içinde yaptığınız derslere katkı sağlıyor mu? Sorusuna kulübe üye olmayan öğrencilerin tamamı aynı görüşü belirtmişlerdir. Öğrencilerin % 100’ü de yapmadıkları için sınıf dışı etkinliklerin katkısı olmadığını bildirmişlerdir. *“Sınıf dışında yapılan dersler bize daha çok katkı*

sağlar. Çünkü orada görerek inceleme imkanımız olduğundan kalıcılığı daha fazla olmaktadır. Sınıf içerisinde yapılan dersler bize sözlü anlatıldığı için daha kolay unutabiliyorken resimler ve şekillenmeler olmadığından kalıcılığı da azalır. Özellikle Tarih-Coğrafya derslerinde daha fazla sınıf dışı etkinlik yapılmalıdır. Görsel anlatımlara daha fazla yer verildiği için kalıcılığı daha fazla olur. İşlediğimiz konular sınıf dışındaki anlatımlarla yapılmış olsaydı konularımızı daha iyi pekiştirerek notlarımıza da katkı sağlayabilirdi. (Ö.11)”

Öğrencilerin görüşleri incelendiğinde, kulübe üye olmayan öğrencilerin sınıf dışı eğitimleri onlar için eksiklik yarattığını. Sınıf dışı eğitimlerin katkısının aslında büyük olduğunu fakat kendilerinin böyle bir üyeliği olmadığı için bundan rahatsızlık duyduklarını ifade edilebilir.

Bunun yanı sıra kulübe üye olan katılımcıların sınıf dışındaki yapmış oldukları dersler sınıf içerisindeki derslere katkı sağlaması hakkındaki görüşleri kulüp üyesi olmayan öğrencilerle benzerlik göstermektedir. Katılımcı öğrencilerin tümünde aynı görüşü belirtmişlerdir.

Öğrencilerin tamamı % 100’ü oranında sınıf dışı etkinlik ve derslerin sınıf içi derslere katkısı vardır ifadesini belirtmişlerdir. “ *Sadece derslerimize karşı değil ufkumuzu, yaşadığımız bölgeyi tanıtarak bir çok bilgi öğrenmemizi sağlamaktadır (KÜÖ.10)”*

Öğrencilerin görüşleri incelendiğinde, kulübe üye olan öğrencilerin tümünde aynı görüşte olduğunu görerek sınıf dışı etkinliklerin öğrenci üzerindeki büyük katkıları örnek verilerek anlatıldığı söylenebilir.

Bu doğrultuda kulübe üye olan öğrencilerin on iki farklı görüşü olmuştur. Bu görüşlerden yola çıkarak sınıf dışı eğitimin öğrenci üzerindeki öğretim kavramının kalıcı olduğunu, görsel bilgi aktarımları ile genel kültürün geliştiğini, özellikle coğrafya ile tarih derslerini daha eğlenceli hale getirip yeni bilgiler kazandırdığını % 100 oranı ile belirtmektedir. “*Daha önceki sınıf dışı etkinliklerimizde proje örneklerini incelerken nasıl yapıldıkları ve nelere katkı sağladıkları hakkında bilgi edinilmişti. Öğrenmiş olduğumuz bu bilgiler bize daha sonraki yıllarda yapılan sınavda sorulmuştu. Yüksek puan almamdaki en büyük rolü yine daha önceki senelerde yapmış olduğumuz sınıf dışı eğitimlerdi. (KÜÖ(12)”*

Tablo 7’de kulüp üyesi olan öğrencilerin sınıf dışı etkinlik ve derslerin sınıf içi derslere katkısına ilişkin görüşleri belirtilmektedir.

Tablo 7.

Kulübe Üye Olan Katılımcıların Sınıf Dışı Derslerin Katkı Sağlamasına Yönelik Görüşleri

Tema	Kulüp içi katılımcılar (f)	%
Sınıf derslerinde algılama artar	19	95
Konular akılda kalıcı olur	20	100
Sınıf içi dersleri pekiştirme artar	18	90
Görsellik sunar	20	100
Ezberciliği azaltır	19	95
Ders tekrarı gibi olur	17	85
Genel kültür öğretir	20	100
Konular arası bağlantı sağlar	17	85
Zeka gelişimine katkı sağlar	19	95
Coğrafya ve tarih gibi dersler eğlenceli hale gelir	20	100
Hayata da katkı sağlar	19	95
Yeni bilgiler kazandırır	20	100

Öğrencilerin görüşleri incelendiğinde, kulübe üye olan öğrencilerin sınıf dışı eğitimlerin yapılmasında akıldaki kalıcılığın artmasına, görsel anlatımların yapılarak genel kültürlerindeki bilginin eğlenerek bir öğretim ortamı sağladığını söylenebilir.

4.5 Sınıf Dışı Derslerin Öğrenmeye Katkısı

Araştırmanın beşinci boyutu, kulübe üye olan ve olmayan katılımcıların görüşlerine göre sınıf dışında yaptığınız dersler öğrenmenize katkı sağlamakta mıdır? Evet ise neden? Hayır ise neden? olduğu konusundaki görüşlerinden oluşturulmuştur. Bu boyut bağlamında 40 katılımcının düşünceleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

“Sınıf dışında yaptığınız dersler öğrenmenize katkı sağlamakta mıdır? Evet ise neden? Hayır ise neden? sorusuna kulübe üye olmayan öğrencilerin tümü de % 100 oranı ile aynı görüşü ortaya koymuşlardır. “ *Sınıf dışı eğitimler sıklıkla yapılırsa biz öğrencilerin okula gelme isteği de aynı oranda artırabilir. Ders öğretmenlerimiz*

ile daha güzel vakit geçirebiliriz.. Sürekli sınıfın içerisinde pasif bir dinleyici olmaktan çok sıkılıyoruz. Bu sıkıntımızdan ötürü de dersle ilgimizi bir süreden sonrad devam ettiremiyoruz. Sınıf dışındaki etkinlikler yapılırsa bizim gibi tüm öğrenci ve öğretmenlerimize farklı bir ortam yaratacağı için hem öğrenmemize hem de iletişimimize olumlu katkı sağlayacaktır. (Ö.14)”

Öğrencilerin görüşleri incelendiğinde, kulübe üye olmayan öğrencilerin sınıf dışı eğitimlerin yapılmadığı için büyük bir etki yarattığını dile getirirken, diğer öğrenciler ile kendilerini kıyaslama yaparak onların faydalandıkları olayları kendilerine aktaramamakta sıkıntı yaşadıkları söylenebilir.

Kulübe üye olan öğrencilerin on bir tane farklı görüşleri olmuştur. Sınıf dışı etkinliklerin görselliği ön planda olmasından dolayı çekiciliğini artırdığını, akılda kalıcılığını artırarak öğrendikleri her yeni bir bilgiyi zevk alarak tanımlarken daha fazla dikkat çekici olduklarından dolayı ilgilerini büyük ölçüde çektiklerini % 100 oranla belirtmişlerdir. *“Birçok yeni bilgiler öğreniyoruz. Sınıf dışında yapılan birçok geziler benim bilmediğim birçok yerlerde olduğu için kendime çok fazla şey kattığını düşünüyorum. Öğrenmiş olduğum birçok yerleri yakın çevreme anlatarak onların bilgilenmesini istiyorum. (KÜÖ.3)”*

Bazı öğrenci görüşleri aşağıdaki gibidir;

“Sınıf dışı derslerde dikkatimiz daha fazladır. Öğretmenle daha rahat iletişim kurabiliriz. (KÜÖ.17)”

“Öğrenme isteğim ve ilgim artar. (KÜÖ.6)”

“Sınıf içinde yapamadığımız uygulamalar yapabiliriz. Öğrenmemiz pekişir. Görsel olduğu için akılda kalması da kolay olur. (KÜÖ.11)” Tablo 8’de kulüp üyesi öğrencilerin görüşleri belirtilmiştir.

Tablo 8.

Sınıf Dışı Derslerin Öğrenmeye Katkısına İlişkin Kulüp Üyesi Öğrenci Görüşleri

Tema	Kulüp içi katılımcılar (f)	%
Görsel olduğu için çekicidir	20	100
Dersler gelişir	18	90
Öğretmenlerle ilişki artar	20	100
Akılda kalıcılık artar	20	100
Zevk alarak öğrenme olur	20	100
Pekiştirme sağlar	18	90
Eğlencelidir	19	95
Dikkat çekici olur	20	100
Uygulamalı öğrenme sağlar	19	95
Öğrenme artar	19	95
İlgiyi artırır	20	100

Birçok öğrencinin sınıf dışı eğitime katkısının büyük oranla yaratıldığına değinerek görsel hafızadaki kalıcılığı güçlendirmesine dikkat çektiği gözlemlenmiştir. Öğrencilerin hem kendi arkadaşları ile olan ilişkilerinde hem de öğretmenler ile olan ilişkilerini öğretim üzerinde etki yarattığını söyleyebiliriz. Sınıf dışı eğitimlerin öğrenciler için zevkli ve eğlenceli gelmesinden dolayı dersler arasında pekiştirmeye yardımcı olduğu ve dikkat çekerek ilgilerinin dağılmasına neden olduğu yorumu yapılabilir.

4.6 Sınıf İçi ve Sınıf Dışı Etkinliklerin Karşılaştırılması

Araştırmanın altıncı boyutu, kulübe üye olan ve olmayan katılımcıların görüşlerine göre Sizce sınıf içi etkinlikler mi yoksa sınıf dışı etkinlikle mi daha fazla yapılmalıdır? Neden ? olduğu konusundaki görüşlerinden oluşturulmuştur. Bu boyut bağlamında 40 katılımcının düşünceleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Katılımcıların görüşleri belirtilen oranlar ve temalar altında belirlenmiş ve öğrencilerin bazılarının görüşleri de doğrudan sunulmuştur.

“Kulübe üye olmayan katılımcıların sınıf dışındaki yapmış oldukları etkinliklerin mi yoksa sınıf içi etkinliklerin mi daha fazla yapılmalı? sorusuna kulübe üye olmayan öğrencilerin iki farklı görüşü olmuştur. Bunların % 95 oranı sınıf dışı yanıtını vermişlerdir. *“sınıf dışı etkinlikler daha fazla yapılmalı. Sınıf dışı etkinlikler daha eğlenceli olduğunu düşünüyorum.(Ö.13)”*

“Sınıf içerisinde yapılan dersler çok ağır ve bir süre sonra derslerden sıkıldığımı hissediyorum. Dersteki bu sıkıcılığı azaltmak için etkinliklerin daha fazla olmasını isterdim. Sınıf içerisinde sürekli oturduğum için ilgim azalır ve dersle olan bağımı kopartmaktayım. (Ö.19)”

Öğrencilerin görüşleri incelendiğinde, kulübe üye olmayan öğrencilerin sınıf dışı etkinliklerin daha fazla yapılması üzerinde daha fazla dile getirdikleri ve istedikleri yorumu yapılabilir. Tablo 9’da her iki grup öğrencilerin sınıf dışı etkinliklerin arttırılmasına ilişkin görüşleri ortaya konmaktadır.

Tablo 9.

Sınıf Dışı Etkinliklerin Arttırılmasına İlişkin Görüşleri

Kulup Üyesi Olmayan Katılımcı	Kulup Üyesi Olan Katılımcı (n=20)				
	F	%		f	%
Ders dışı etkinlikler ders stresi azdır	19	95	Eğlencelidir	20	100
Ders dışı etkinlikler güzel vakit geçirmektir	20	100	Görseldir	19	95
Ders dışı etkinlikler derse karşı istek artar	20	100	Güzel vakit geçirmektir	19	95
Sıkıcı değildir	20	100	Derse karşı istek artar	20	100
Ders dışı etkinlikler görseldir	19	95	Motivasyon artar	20	100
			Bilgiler kalıcı olur	19	95
			Ödev ve not derdi olmaz	20	100
			Özgüven artar	18	80

“Kulübe üye olan katılımcıların sınıf dışındaki yapmış oldukları etkinliklerin mi yoksa sınıf içi etkinliklerin mi daha fazla yapılmalı? sorusunakulübe üye olan öğrencilerin sekiz farklı görüşü olmuştur. Ders dışı etkinliklerinin görsele dayalı olduğunu, ders dışı etkinliklerde derse karşı ilginin fazla olup sıkılmadıklarını % 100 oranı ile ifade edilmiştir. *“Tüm seçmeli derslerimiz zorunlu olduğu için sınıf içerisinde yapılmaktadır. Sınıf dışı derslerine daha fazla yer verilmelidir. Yeni yerler görmemizi sağlayıp öğrenimi daha kalıcı ve farklı hale getirile bilinir. (KÜÖ.7)”*

Öğrencilerin görüşleri incelendiğinde, kulübe üye olan öğrencilerin sınıf dışı eğitimlerin artırılması gerektiğini istedikleri söylenebilir. Sınıf dışı etkinliklerin öğrenciyi daha istekli hale getirerek görselliğe daha fazla yer vermesi de tüm öğrenciler için ortamı daha zevkli hale getirdiği düşünülmektedir.

Kulübe üye olan katılımcıların sınıf dışındaki yapmış oldukları etkinliklerin mi yoksa sınıf içi etkinliklerin mi daha fazla yapılmalı? sorusuna kulübe üye olan öğrencilerin on üç farklı görüşü olmuştur. Bu görüşlerin sınıf dışı eğitimlerin daha fazla yapılmasındaki ilk sebepleri eğlenceli bir ders ortamı yaratıldığından, görsel olduğu için bilgilerin daha kalıcı olması dikkatlerini çok fazla çektiğini aynı zamanda da sürekli ödev verilmek yerine gidilen ortamda yorum yapabilme özelliklerini geliştirebilmeleri % 100 oranı ile ilk sırada yer almaktadır. Sınıf içerisinde öğretmenimizin bize anlatımı biraz farklılaşmalı diye düşünüyorum. Teknoloji ile gelişimi yakalayabilmek için sınıf dışı ortamları da artırmalıyız. Bize birçok farklı olayı yerinde anlatım yapılarak anlatılmalıdır (G:(KÜÖ(17))”

Öğrencilerin görüşleri incelendiğinde, kulübe üye olan öğrencilerin sınıf dışı eğitimlerin bireyler üzerinde olumlu bir etki yarattığı için bunun tutarlı bir şekilde devamlılığının sağlanmasını istedikleri söylenebilir.

4.7 Sınıf Dışı Etkinlik Ortamı

Araştırmanın yedinci boyutu, kulübe üye olan ve olmayan katılımcıların görüşlerine göre sınıf dışında yaptığınız dersler öğrenmenize katkı sağlamakta mıdır? Evet ise neden? Hayır ise neden? Olduğu konusundaki görüşlerinden oluşturulmuştur. Bu boyut bağlamında 40 katılımcının düşünceleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Kulübe üye olmayan katılımcıların sınıf dışındaki yapmış oldukları etkinliklerin nerelerde gerçekleştirdikleri sorusuna kulübe üye olmayan öğrencilerin

tümü de ortak bir kararla birçok yerde yapılabileceğini vurgulamıştır. “*Sınıf dışında her yerde eğitim yapılabilir. Tarihi mekanlarda, coğrafi yer şekillerinde, anısı hikayesi geçen bir ortamda etkileşim yaşanmışsa , görülmeye değer ortamlarda , farklı oluşum şekilleri üzerinde mekânsal anlatım yapıla bilinmektedir. Böyle ortamlarda kalıcılık daha fazla yaşanmaktadır.(Ö.20)*”

Öğrencilerin görüşleri incelendiğinde, kulübe üye olmayan öğrencilerin öğretimin sınıf dışında her yerde yapılabileceğinin üzerinde durdukları yorumu yapılabilir.

Tablo 10.

Sınıf Dışı Etkinlik ve Ders Ortamı

Tema	Kulüp içi katılımcılar (f)	%
Okul dışında	20	100
Ferah ve geniş yerlerde / açık havada	20	100
Tarihi yerler ve müzelerde	20	100
İşlenen konuya uygun yerlerde	18	90
Doğada	18	90
Eğitici yerlerde	20	100
Üniversitelerde	17	85
Ormanda	15	75
Okul bahçesinde	19	95
Dış mekanda	19	95
Hayvan barınağında	7	35
Dernek binalarında	10	50

Tablo 10’da kulüp üyesi olan katılımcıların ders dışı etkinlik ve ders ortamlarının nereler olabileceğine yönelik sorulan soruya verdikleri cevap toplanmıştır. Tablo 10’da belirtildiği gibi katılımcılar farklı yer ve mekânları örnek vermişlerdir.

Kulüp üyesi olmayan öğrenciler daha genel cevap verirken sınıf dışı ders ve etkinliklere katılan kulüp üyesi öğrenciler daha spesifik cevap verdikleri gözlemlenmektedir.

Kulübe üye olan katılımcıların sınıf dışındaki yapmış oldukları etkinliklerin nerelerde gerçekleştirdikleri sorusuna on iki görüş sunmuşlardır. Bu görüşler; okul dışı bölgelerde, geniş ve açık alanda ve eğitici olan birçok yerde % 100 oranı ile cevap verilmiştir. *“İncelenebilen birçok yere giderek, görerek anlatım yapılabilir. Örneğin müzeler, tarihi yerler, coğrafi yer şekilleri, okul bahçesi, kültürel yerler, çeşitli seminerler, turizm yerleri, eski yerleşim yerleri, köy ortamları ve fabrikalarda. (KOÖ.1)”*

Öğrencilerin görüşleri incelendiğinde, kulübe üye olan birçok öğrencinin tarihi, kültürel ve coğrafi anlamda birçok alanda sınıf dışı etkinlikler yaptığı söylenebilir.

BÖLÜM V

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Bu çalışmanın amacı, öğrenciler üzerinde sınıf dışı etkinliklerden yararlanılarak, disiplinler arası öğrenci merkezli eğitim yaklaşımı ile hazırlanan sınıf dışı öğretim programlarının öğrenciler üzerindeki etkisinin belirlenmesidir. Araştırmada yapılan sınıf dışı etkinliklerin öğrenciler üzerindeki değişikliği tespit etmek amacıyla veri kaynağı olarak çalışma grubu K.K.T.C’de Orta Öğretim düzeyinde özel bir kolejde öğrenim gören kulüplere üye olan 20 ve kulüplere üye olmayan 20 olmak üzere toplam 40 ortaöğretim öğrencisiyle sınırlıdır. Yöntem açısından nitel yöntem kullanılmıştır ve veri toplama aracı görüşme formu ile yapılmıştır.

1. Tablo 1’deki sonuçlara bakıldığında; 20 kulüp öğrencisi ile yapılan görüşmede yaş aralıklarındaki farklılıklar; 15 tanesinin 15-17 yaş aralığında olup 5 kişinin de 13-15 yaş aralığında olmasıdır. Sınıf düzeylerine bakıldığında ise 5 tanesinin 9. Sınıfta, 7 tanesinin 10. Sınıfta ve kalan 8 tanesinde 11. Sınıfta öğrenim gördükleri belirlenmiştir. Çalışma grubundaki öğrencilerin 15 tanesinin eşit ağırlık bölümünde ağırlık gösterip, 4 tanesinin fen ve 1 tanesinin de dil bölümünde yer aldığı belirtilmektedir. Kulüplere göre dağılımlar incelendiğinde 7 katılımcıyla en fazla öğrenci sayısını coğrafya kulübü oluşturmaktadır. Geri kalan öğrencilerin ise 6 tanesinin Sosyal sorumluluk kulübünde, 5 tanesinin gözlem ve araştırma kulübünde ve 2 kişinin ise felsefe kulübünde yer aldığı görülmektedir. Tüm bu sonuçlar ışığında öğrencilerin seçimleri beceri, gözlem, yaratıcılık ve gezi-gözlem eşliğinde nesneleri tanıyıp anlamlandırma istekleri üzerinde etkili olmuştur. Tüm bu seçimleri belirleyen öğrenciler sınıf içerisindeki öğretim sisteminden biraz daha uzaklaşarak sınıf dışı etkinlikleri seçmeli ders olarak tercih etmeleri ilk sırada yer almaktadır.

2. Tablo 2’deki kulübe üye olmayan katılımcıların durumuna bakıldığında ise seçmeli ders tercihlerinin özellikle son sınıf öğrencilerinde (eşit ağırlık, fen, sosyal ve dil sınıfı gibi) sınıf dışı etkinliklere yer verilmemesi öğrenciler üzerinde sınıf içi etkinliklerin daha sıkıcı hale geldiği ve öğrencilerin motivasyonları üzerinde yıkıcı bir

etkiye sahip olduğu gör÷lmektedir. Özellikle 16-18 yaş grubu son sınıf öğrencilerinin diğerk bölümlerde yer alan arkadaşları gibi onlarında bu haklara sahip olmamasından ötürü rahatsızlık duyulduğu ifade edilmiştir. Sosyal bölümlerde yer alan öğrenci grubuna bakıldığında ise sınıf dışı etkinliklerde daha fazla sosyalleşmelerine ortam hazırladığını, motivasyonları üzerinde büyük önem taşıyarak edinilen bilginin daha fazla kalıcı olduğu ifade edilmiştir.

3. Kulübe üye olmayan katılımcıların ile kulübe üye olan katılımcıların görüşlerine bakıldığında; hiçbir üyeliğı bulunmayan öğrencilerin etkinlik yapmaları üzerinde yoğun istekleri bulunurken sınıf içi etkinliklerin yoğun bir tempo ile ilerlemesinden dolayı çok fazla sıkıldıklarını ve isteksizliklerinin artarak başarı düzeylerini etkiledikleri sonucuna varılmıştır. Kulüp üyeliğı olan öğrencilerde ise sınıf dışı ortamlarda bulunmaktan mutluluk duyulduğunu, motivasyonlarını olumlu yönde etkileyerek bununla birlikte gezi-gözlem-araştırma etkinlikleri ile bilginin kalıcı olduğu ifade edilmiştir.

4. Kulübe üye olmayan katılımcılar ile kulübe üye olan katılımcıların görüşleri incelendiğinde; kulübe üye olmayan tüm öğrencilerin görüşlerinde 100/100 yani 40 katılımcısında sınıf dışı etkinliklerin eğlenceli olduğunu sınıf içerisindeki etkinliklerin ise eğlenceli olmadığı anlayışı ortaya konulmuştur. Nedenlerine bakıldığında ise; sınıf dışı etkinliklerin arkadaşları ile birlikte zaman geçirmenin daha eğlenceli olabileceğini ve sınıf dışı etkinliklerde edinilen bilgilerin daha fazla kalıcı olduğu yönünde ifade edilmiştir. Kulübe üye olan öğrencilerin görüşlerine bakıldığında ise; sınıf içi etkinliklerde pasif kaldıklarını ama sınıf dışı etkinliklerinde daha fazla aktif rolde bulundukları ifade edilmiştir. Yine kulübe üye olan katılımcıların etkinlik ya da derslerin neden sıkıcı ya da eğlencelidir görüşlerinin nedenlerine bakıldığında ise; 100/100 oranında kişinin ortak görüşü okul dışında zaman geçirmenin güzel olduğunu, arkadaş ve öğretmenler eşliğinde kaliteli zaman geçirildiğini, sınıf dışı etkinliklerin iletişimi artırdığını, sosyalleşmeye daha fazla olanak sağladığını, açık havada gezi-gözlemin daha rahat olduğunu ve bununla birlikte mutlu hissetmelerine katkı sağladığını üzerinde durulmuştur. Diğerk düşüncelere bakıldığında ise, gezilerin daha eğlenceli olduğunu, arkadaşlık çerçevesinde zamanın daha güzel geçtiğini, gözlemleyerek bilgiyi daha kalıcı hale geldiğini ve daha öğretici bulunduğunu, aktif role girerek merak duyguları üzerinde gelişim

gösterildiğini ve motivasyonu artırıp kendini ifade etmekte daha fazla geliştiği yönünde ifade verilmiştir.

5. Kulübe üye olmayan katılımcıların sınıf dışındaki yapmış oldukları dersler sınıf içerisindeki derslere katkı sağlaması hakkındaki görüşleri ile kulübe üye olan katılımcıların sınıf dışındaki yapmış oldukları dersler sınıf içerisindeki derslere katkı sağlaması hakkındaki görüşleri incelendiğinde; kulübe üye olmayan katılımcıların sınıf dışı etkinliklerin yapılmamasından dolayı kendilerine herhangi bir katkıda bulunmadığını, fakat bu etkinliklerin seçmeli ders olarak sunulduğu takdirde özellikle Tarih-Coğrafya derslerinde daha fazla sınıf dışı etkinliklere yer verilmesinin gerekliliği vurgulamaktadır. Kulübe üye olmayan öğrencilerin bu yöndeki sıkıntıları büyümesi ile birlikte sınıf dışı etkinliklerin görsel anlatımlara daha fazla yer verildiği takdirde bilginin daha kalıcı olacağı ifade edilmektedir. Kulübe üye olan katılımcıların hepsi sınıf dışı etkinliklerin katkısı olduğunu ifade etmişlerdir. Kulübe üye olan katılımcıların tümü görselliğin ön planda olmasından dolayı bilginin daha fazla kalıcı olduğunu vurgulamışlardır. Yine yüksek bir oranla sınıf dışı etkinliklerin sınıf içi etkinliklerdeki algılama düzeylerinin artmasına, sınıf ortamındaki anlatılan derslerle pekiştirilmesine ve ezberci sistem yerine genel kültürün artmasına katkı sağlayarak zeka gelişimini artırdığını, yeni bilgiler kazandığını ve görselliğin bilgi üzerinde kalıcılığının artmasını vurgulamaktadır.

6. Kulübe üye olmayan katılımcıların sınıf dışındaki yapmış oldukları etkinliklere katılamadıkları için sınıf dışında yapılan etkinliklerin kendilerine herhangi bir katkısının olmadığı ifade edilmiştir. Fakat sınıf dışı etkinliklerin yapılması halinde hem öğrenmeye hem de iletişime katkı sağlayabileceği yorumlarında bulunulmuştur. Kulübe üye olan katılımcıların sınıf dışındaki yapmış oldukları etkinliklerin öğrenmeye olan katkısının nedenleri incelendiğinde; kulüp öğrencilerinin tümü de sınıf dışı etkinliklerin görsel olmasından dolayı çekici olduğunu, öğretmenlerle olan iletişimi artırdığını, bilginin kalıcılığını artırdığını, öğrenmenin zevkli hale getirip ilgiyi artırdığı yönünde ifade edilmiştir. Bunun yanında ders içi etkinliklerdeki gelişimini artırdığını, pekiştirme sağladığını, uygulamalı öğrenme ortamına katkı sağlayarak daha eğlenceli ve öğrenimi artırdığı yönünde ifade verilmiştir.

7. Kulübe üye olmayan katılımcıların sınıf dışındaki yapmış oldukları etkinliklerle, sınıf içi yaptıkları etkinliklere bakıldığında; toplam 19 kişinin sınıf dışı etkinliklerin olması yönünde ifade verirken, bir kişinin sınıf içinde yapılan etkinliklerin daha fazla yapılması yönünde ifade vermiştir. Kulübe üye olan katılımcıların sınıf dışındaki yapmış oldukları etkinliklerle, sınıf içi yaptıkları etkinliklere bakıldığında; tüm katılımcıların ortak görüşü ders dışı etkinliklerin daha somut olup görselliğe daha fazla hitap etmesi, ders dışı etkinliklerin ders içi etkinliklere karşın daha zevkli olduğu görüşüne varılmıştır. Kulübe üye olan katılımcıların sınıf dışındaki yapmış oldukları etkinliklerle, sınıf içi yaptıkları etkinliklere bakıldığında; tüm öğrenciler tarafından alınan ortak düşünce, sınıf dışı etkinliklerin eğlenceli olduğu, görselliğe önem verildiği, sıkıcı olmayıp bilginin daha kalıcı olduğu ve motivasyonu artırarak öğrenciler üzerinde daha olumlu etkiler yaratarak sürekli ödev yapıp not stresinden arıtıldığını yorumuna varılmıştır.

8. Sınıf dışında yapılan etkinlikler genel olarak nerede gerçekleşmektedir sorusuna karşın; kulübe üye olmayan öğrencilerin tümü sınıf dışındaki her yerde eğitimin rahatlıkla yapılabileceği yönünde ifade verilmiştir. Kulübe üye olan katılımcıların sınıf dışında yapmış oldukları etkinliklerin nerede gerçekleştiği yönündeki görüşleri ise; tüm öğrencilerin okul dışında açık havada, tarihi yer ile müzelerde ve işlenecek konuya uygun birçok yerleşim yerinde yapılabileceği vurgulanmıştır. Tüm bu sonuçlara bakarak elde ettiğimiz bilgi; sınıf dışı etkinliklerin öğrenci üzerinde büyük bir iz bırakıp kulüp üyelerindeki uyum, gelişim, kalıcılık ve motivasyon artışı gösterirken, kulübe dahil olmayan öğrenciler hakkında aynı yorum ifade edilememektedir.

Yapılan araştırma da öğrencilerin faaliyet ve etkinliklere katılımlarının yatkınlığının olduğu ve her öğrencinin kendi istek, ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda sınıf dışı etkinliklere katılmak istediği ortaya çıkmaktadır. Yapılan diğer bir sınıf dışı etkinliklerin yarışmalara yönelik olarak yapılmasına karşı gelen öğrenci ve öğretmenler bunun yerine etkinlikler sonunda yapılacak şenlik ve turnuvalarla etkinliklerin daha eğitsel olabileceğın katılımada da istekli oldukları belirtilmiştir (Başar, 2008).

Birçok araştırma sınıf dışı etkinlik ve derslerin eğitim ve öğretim sürecinde öğrenci üzerinde olumlu sonuçlar ortaya çıkardığını vurgulamaktadır. Öğrencinin

hem akademik hem de sosyal açıdan gelişimine önemli katkılarda bulunduğu belirtilmektedir (Menino, 2000; Beames ve Ross, 2010; Ayva, 2010; Miller vd., 2009). Ayrıca sınıf dışı yapılan etkinliklerin öğretmen ve öğrenci ilişkisi açısından yararlı olduğu resmi iletişimin yanı sıra samimi ortam içerisinde daha verimli bilgi alışverişi olduğu ve öğrenilen bilginin kalıcı olduğu ortaya konmaktadır (Yılmaz ve Bilgi, 2011).

Sınıf dışı etkinlik ve derslerin öğrenciye ve eğitim sistemine sağladığı yararların yanında önünde birçok engel bulunmaktadır. Öncelikli olarak ekonomik sorunlar, ders saatlerinin yetersizliği, yasal gereklilikler, izlenmesi gereken müfredatın yoğunluğu en önemli sıkıntılardandır (Öner, 2015; Ersoy 2009).

5.2. Öneriler

Araştırma bulguları doğrultusunda uygulamaya yönelik şu öneriler buluna bilinir:

1. Okul ortamlarında sınıf içi etkinliklere oldukça fazla yer verilmektedir. Bu ortamlarda birçok öğrenci farklılıkları görülmektedir. Eğitim alanında öğrenci eksikliklerinin daha fazla tesbit edilmesiyle daha kalıcı, öğrencilerin okul ortamına daha motive edici eğitim anlayışları göz önüne alınarak daha iyi eğitim programı geliştirilebilir.

2. Ortaöğretimdeki tüm sınıf seviyeleri göz önüne alınarak sınıf dışı etkinlikler düzenlenmelidir. Tüm bölümlerde kulüp etkinliklerinin sayısı artırılarak donanımlı öğretmenler tarafından plan ve programlar dahilinde uygulanabilir

KAYNAKÇA

- Acet, M., Devecioğlu, S., Ekici, S., Özmaden, M., Pepe, K. ve Soyer, F., (2000, 26-27 Mayıs). *Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Ders Dışı Etkinlikleri Üzerine Araştırma*. 1. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Kongresinde Sunuldu, Ankara.
- Ağaoğlu Y.S, Taşmektepligil, M.Y., Albay, F., Bayrak, M. ve Paktaş, Y. (2006). Serbest Zaman Eğitimi ve Önemi. *Milli Eğitim Dergisi*, 35 (170), 313-318.
- Akpınar, B. (2010). Yapılandırmacı yaklaşımda öğretmenin öğrencinin ve velinin rolü. *Eğitime Bakış Dergisi*, 6 (16), 16-20.
- Akyüz, Y. (2009). *Türk eğitim tarihi*. Ankara: Pegem A Akademi.
- Arabacı, İ.B., Akgül, D. (2012). İlköğretim Kurumu Öğrencilerinin Sosyal Kulüp Etkinlikleri Konusundaki Görüşleri: Bitlis ili Örneği. *e -Journal of New World Sciences Academy*, 7 (1).
- Atmaca, S. (2012). Derslik Dışı Fen etkinlikleri ve bu etkinliklere dayalı öğretimin öğretmen adayları üzerindeki etkileri. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara.
- Ayva, Ö. (2010). *Sosyal bilgiler dersi öğrenme öğretme süreci ile ilgili öğrenci görüşleri*. International Conference on New Trends in Education and Their Implications, 11-13 November, 2010 Antalya-Turkey, 276-281.
- Başar, Z., E. (2008). Düzce’de Kamu ve Özel Öğrenim Kurumlarında Görev Yapan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Ders Dışı Etkinliklerinde Spor Alanlarının Etkin Kullanımı Üzerine Görüşleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, İstanbul.

- Baki, A. (2008). *Kuramdan uygulamaya matematik eğitimi*. (3. Baskı). Ankara: Harf Eğitim Yayıncılık.
- Baytop, A.. (2004). *Türkiye’de botanik tarihi araştırmaları*.(Yay. Haz.: F.Günergun). Ankara: TÜBİTAK, Akademik
- Beames, S., & Ross, H. (2010). Journeys outside the classroom. *Journal of Adventure Education & Outdoor Learning*, 10(2), 95-109.
- Binbaşoğlu, C. (2000). *Okulda Ders Dışı Etkinlikler Öğretmen Kitapları Dizisi*. İstanbul: MEB Yayınları.
- Bunting, C. J. (2006). *Interdisciplinary teaching through outdoor education*. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Civil, T. (2007). *Ortaöğretim Kurumlarında Ders Dışı Sportif Etkinliklere Katılan Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Yapılarının Araştırılması* (Giresun ve Trabzon İli Örneği). Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Ankara.
- Çoşkun,R., Altunışık,R., Bayraktaroğlu, S. ve Yildirim,E. (2015). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri ve SPSS Uygulamaları*, , 8. baskı, Sakarya yayıncılık:Sakarya.
- Çılğın, Ö. (2007). *Yatılı İlköğretim Bölge Okullarında Öğrenim Gören Öğrenciler İle Velilerinin Beden Eğitimi ve Ders Dışı Etkinliklere Yaklaşımları* (Hakkâri İli Örneği). Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Ankara.
- Çoban, B., Turan, M. (2006). Öğrenci Görüşlerine Göre İdeal Beden Eğitimi Öğretmeninin Nitelikleri: Ölçek Geliştirme Çalışması. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16: 1, 149-161.

- Çoygun, G. (1995). *Çevre eğitiminde bir model: 'Dendroloji(Ağaçbilim) ve Orman Ekolojisi' ile "Toprak Ekolojisi" okulları deneyimi*. 11-13 Eylül, II. Ekoloji ve Çevre Kongresi Bildirileri (s.292-300) Ankara.
- Demir, M. K. (2007). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Gözlem Gezisi Yöntemine Bakış Açılarının İncelenmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27 (3), 83-98.
- Demirel, Ö. (2002). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Pegem-A Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (2008). *Yapılandırmacı Eğitim. Eğitim ve Öğretimde Çağdaş yaklaşımlar Sempozyumu*, 08-04 Nisan 2008. İstanbul: Harp Akademileri Basımevi.
- Dewey, J. (1934). The need for philosophy of education, 1934, *Schools: Studies in Education*, 7 (2), 244- 245.
- Dodge, D. Nizzi, D., Pitt, W. and Rudolph, C. (2007). *Improving Student Responsibility Through The Use Of Individual Behavior Contracts*, Unpublished Paper For The Degree of Master of Arts in Teaching and Leadership Research Project, Saint Xavier University, Chicago, Illinois.
- Dori, Y. J. & Tal, R. T. (1998). Formal ve informal collaborative projects: Engaging in industry with environmental awareness. *Informal Science*, 95- 113.
- Durmuş, S. ve Karakırık E. (2005). *Virtual manipulatives in mathematics education:A theoretical applications*. 5. International Educational Technologies Conference, Sakarya, 25-27.
- Eoran, A. (2005). The Experience of Pedagogic Intensity in Outdoor Education. *Journal of Experiential Education*, 28 (2), 147-163.
- Erden, M. (1998). *Eğitimde program değerlendirme*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Erentay, N., Erdoğan, M. (2009). *22 adımda doğa eğitimi*. Ankara: ODTÜ Yayıncılık.
- Ergin, O. (1977). *Türk maarif tarihi* (Cilt 5). İstanbul: Eser Matbaası.

- Ergün, M. (1997). *Atatürk devri Türk eğitimi*. Ankara: Ocak Yayınları.
- Ergün, M. (2009). *Köy Öğretmen Okulu denemesi ve Mustafa Necati*. Ölümünün 80. Yılında Mustafa Necati ve Cumhuriyet Eğitim Devrimi Sempozyumu (s. 292- 300) 2-3 Ocak 2009, İzmir.
- Ersoy, F. G. (2009). *Yeniilk öğretim sosyal bilgiler programının uygulanması ile ilgili değerlendirmeler* (Konya iliörneği). Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Erten, S. (2012). Türk ve Azeri öğretmen adaylarında çevre bilinci. *Eğitim ve Bilim*, 37 (166).
- Ertürk, S. (1972). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Yelkentepe Yayınları.
- Eryaman, M. Y, Yalçın- Özdelek, Ş., Okur, E., Çetinkaya, Z., Uygun, S. (2010). A participatory action research study of nature education in nature: towards community-based eco-pedagogy, *International Journal of Progressive Education*, 6 (3), 26-37.
- Esen, G. (2010). *İlköğretim Okulları 2. Kademe Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine ve Ders Dışı Spor Etkinliklerine Yönelik Tutumlarında Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Rolü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, İstanbul.
- Falk, J. H., & Adelman, L. M. (2003). Investigating the impact of prior knowledge and interest on aquarium visitor learning. *Journal of Research in Science Teaching*, 40 (2), 163-176.
- Giddens, A. (2005). *Sosyoloji* (Ed: Cemal Güzel). Ankara: Ayraç Kitapevi.
- Gifford, V. ve Dean, M. (1990). Differences in Extracurricular Activity Participation, Achievement and Attitudes Towards School Between Ninth Grade Students Attending Junior High School and Those Attending Senior High School. *Adolescence*. 25, 799-802.

- Gögebakan, Y. (2008). Sanat Tarihi Öğretiminde Gösteri Yöntemi İle Gezi-Gözlem Yönteminin Bilginin Kalıcılığı Açısından Karşılaştırılması (Eski Malatya Ulu Cami Örneği). *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28 (2), 197-220.
- Guisasola, J. G., Morentin, M. M., ve Zuza, K. Z. (2005). School visits to science museums and learning sciences: a complex relationship. *Physics Education*, 40 (6), 544-549.
- Gülay, H. ve Önder, A. (2011). *Sürdürülebilir gelişim için okul öncesi dönemde çevre eğitimi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Güler, T. (2009). Ekoloji temelli bir çevre eğitiminin öğretmenlerin çevre eğitime karşı görüşlerine etkileri. *Eğitim ve Bilim*. 34 (151), 30-42.
- Gündoğdu, C., Karataş, Ö., ve Nacar, E. (2011). Ders Dışı Etkinliklerin Uygulamalarında Okul Müdürlerinin Sorunları. *Sports Sciences*, 1, 65-72.
- Hammerman D. R., Hammerman W. M. ve Hammerman E. L. (1994). *Teaching In The Outdoors*. USA: Interstate Publisher, Inc.
- Han, L. ve Foskett, N. H. (2007). Objectives and Constraints in Geographical Fieldwork: Teachers' Attitudes and Perspectives in Senior High Schools in Taiwan. *International Research in Geographical and Environmental Education*, 16 (1), 5- 20.
- Hannu, S. (2003). Science centers as learning laboratories: experiences of Heureka, the Finnish Science Centre. *Journal of Technology Management*, 25(5), 460-476.
- Higgins, P. ve Kirk, G. (2006) Sustainability education in Scotland: the Impact of national and International Initiatives on teacher education and outdoor education. *Journal of Geography in Higher Education*, 30 (2).
- Holland, A. ve Andre, T. (1987). Participation in Extracurricular Activities in Secondary School: What is Known, What Needs to Be Known?. *Review of Educational Research*, 57(4), 437-456.

- Holloway, J. H. (2000). Extracurricular Activities: The Path to Academic Success? *Educational Leadership*. 57(4).
- İnan, N. (2008). Jeolojik miras ve doğa tarihi müzeleri. *Bilim ve Teknik Dergisi*, 493, 80-84
- Kasalı, A. (2006). *An Evaluation of Non-Cassroom Spaces of Private Elemantary Schools In İzmir: Investigating Factors Affecting Interactions Among Students*. Unpublished Master's Thesis, Graduate School of Engineering and Sciences of İzmir Institu of Technology, İzmir.
- Kassas, M. (2002). Envirnmmental education: biodiversity. *The Environmentlist*, 22, 345- 351.
- Karadoğan S. (2016) *Eğitimde Sınıf-okul dışı öğrenme uygulamaları ve yaşanan sorunlar*. Aksu R. (Ed.), Türkiye’de Eğitim Sorunlarına Yönelik Akademik Değerlendirmeler ve Çözüm Önerileri I (s.47-85), Ankara: Maya akademi.
- Karaküçük, S. (1999). *Rekreasyon Boş Zamanları Değerlendirme*. (3. Baskı). Ankara: Bağırgan Yayımevi.
- Karşlı, A. (2006). *İlköğretim Okullarında Sosyal Kulüp Çalışmalarının Öğrencilerin Yöneticilik Niteliklerinin Gelişmesine katkısı* (Beypazarı İlçesinde Bir Araştırma. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İşletme Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara.
- Kalıpçı, İ. G. (2010). *Doğa ve çevre anlayışıyla Atatürk*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık
- Kanad, H. F. (1948). *Pedagoji tarihi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Kaya, Y. K. (1984). *İnsan yetiştirme düzenimiz, politika- eğitim- kalkınma*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler Döner Sermaye İşletmesi.
- Keleş, Ö., Uzun, N., Varnacı-Uzun, F. (2010). Öğretmen adaylarının çevre bilinci, çevresel tutum, düşünce ve davranışlarının doğa eğitimi projesine bağlı

değişimi ve kalıcılığının değerlendirilmesi, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (32), 384-401.

Kılcan, F. (2005). *6.sınıflarda ölçüler konusunun öğretiminde tematik öğretimin öğrencilerin matematik başarısına etkisi*(Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Koç, M, ve Dikici, H. 2003 Eğitimde Dramanın Bir Yöntem Olarak Kullanılması, *İlköğretim online Dergisi*, 2,1, 1–4.

Konukaldı, I. (2012). *İlköğretim fen ve teknoloji eğitiminde disiplinler arası tematik öğrenme yaklaşımının öğrencilerin öğrenme ürünleri üzerinde etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ege üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Köse, E. (2003). *İlköğretim Düzeyinde Ders Dışı Etkinliklerin Akademik Başarıya ve Okul Kültürünü Algılamaya Etkisi*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Erzurum.

Kuş, E. (2009) *Nicel-nitel araştırma teknikleri: Sosyal bilimlerde araştırma teknikleri nicel mi? Nitel mi?* (3. Baskı). Anı Yayıncılık: Ankara.

La Belle, T. J. (1982). Formal, nonformal and informal education: A holistic perspective on lifelong learning, *International Review of Education / Internationale Zeitschrift für Erziehungswissenschaft / Revue Internationale de l'Education*, 28 (2), 159-175.

Lizzio A., ve Wilson K. (2008). Feedback on assessment: students' perceptions of quality and effectiveness. *Assessment and Evaluation in Higher Education*, 33,263–275.

MEB. (2009). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı*. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.

- Mann, K. (2003). *A snapshot of outdoor leadership preparation opportunities in Australia*. 13. National Outdoor Education Conference (s. 121-128), April 14-16, Australia: University of South Australia.
- Menino, T. M. (2000). *Designing Schoolyards & Building Community*. The Boston Schoolyard Initiative.USA, 16s.
- Miller, D. L., Tichota, K. & White, J. (2009).Young Children Learn Through Authentic Play in a Nature Explore Classroom. *Dimensions Educational Research Foundation*. Eriřim Tarihi:15.04.2018, <http://www.dimensionsfoundation.org/research>.
- Miller, T. J. (2008). *The Alaska factor: Outdoor education program design in Alaska*. Master of Education Thesis, University of Alaska, USA.
- Minik Tema (2013). *Minik tema eğitimi programı ęretmen el kitabı*. Ankara.
- Mitchell, W. (2008). *The changing climate of outdoor education in the Quebec Cegep System*. Master of Education Thesis, Lakehead University, Ontario, Canada.
- Morris, D. V. (2005). The Clio Clup An Extracurricular Model For Elemantary Social Studies Enrichment. *Gifted Child Today*, 28 (1), 40-48.
- National Research Council. (2009). Informal Sicence Learning. *Science teacher*, 76(3). P14-15.
- National Center of Educatinal Statistics, NCES (2003), *Homeschooling in the United States: 2003 statistical analysis report*. Retrieved 01. 09. 2010 from <http://nces.ed.gov/pubs2006/homeschool/estimated.asp>.
- Noel, A. M. (2007). *Elements of A Winning Field Trip Research Report*, Kappa Deta Pi Record, Fall, 42-44.
- Öncöl, R. (1979). *Eğitim ve Eğitim Bilimleri Sözlüğü*. İstanbul: MEB Yayınları.

- Öner, G. (2015). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ‘okul dışı tarih öğretimi’ne ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Türk Tarih Eğitimi Dergisi*, 4(1), 89-121.
- Özen, Y. (2011). Algın öğrenme teorisi yaşam boyu değişerek ve gelişerek öğrenme, *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(6), 1-16.
- Öztürk, Ş. (2009). Okulda Eğitimle Bütünleştirilmiş Mekan Dışı Eğitim. *Milli Eğitim Dergisi*, 181, 131-145.
- Özür, N.(2010). Sosyal bilgiler dersinde sınıf dışı etkinliklerin öğrenci başarısına etkisi. Yayınlanmamış Doktora tezi, Gazi Üniversitesi, *Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Ankara.
- Paykoç, F., Baykal, S. (1999). *Müze pedagojisi: kültür, iletişim ve aktif öğrenme ortamı olarak müzelerin etkinliğine ilişkin bir çalışma*. 3. Uluslararası Tarih Kongresi’nde sunulan bildiri, Müzecilikte Yeni Yaklaşımlar: Küreselleşme ve Yerelleşme. Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, İstanbul.
- Pehlivan, Z. ve Selçuk, T. (2005). *Ders Dışı Okul Spor Etkinliklerine Yönelik Öğretmen Görüşleri* (Mersin İl Örneği). 4. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumunda Sunuldu, 10-11 Haziran, Bursa.
- Powers, D. L. (2004). *The effects of an outdoor education program on life effectiveness skills of participant*. Master of Science Thesis, California State University, USA.
- Roth, C.E., Lockwood, L.G. (1979). Strategies and Activities For Using Local Communities as Environmental Education Sites. *ERIC Clearinghouse for Science, Mathematic and Environmental Education, Information Reference Center*, The Ohio State University
- Rowe, A. D. ve Wood, L. N. (2008). Student perceptions and preferences for feedback. *Asian Social Science Review*, 4 (3), 78-88.

- Selçuk, T. (2006). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Ders Dışı Spor Faaliyetlerine Katılımı ve Sorunları* (Mersin İli Örneği). Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Mersin.
- Sezen, G. (2007). *Sosyo-Ekonomik Yapısı Düşük Öğrencilere Yönelik Ders Dışı Etkinliklerin Sağlanması (Intel Öğrenci Programı-İstanbul İli Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Yönetimi Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı, İstanbul.
- Shanely, S. D. (2006). *Towards an understanding of an outdoor education program: Listening to participants' stories*. PhD Thesis, University of Florida, USA.
- Stevenson, R. B. (2007). Schooling and environmental education: contradictions in purpose and practice. *Environmental Education Research*, 13 (2), 139- 153.
- Stine, S. (1997). *Landscapes for laerning*. USA: John Wiley & Sons, Inc.
- Sullenger, K. (2006). Beyond school walls informal education and the cultura of science. *Education Canada*. 46 (3), 15-18.
- Suzuki, M. (1999). *Improving the Extracurricular Program at Iolani School*. Retrieved: 18.05.2018 from: [.klingenstein.org/Additional_Resources/p.../suzukiproject.ht](http://www.klingenstein.org/Additional_Resources/p.../suzukiproject.ht)).
- Şimşek, M. (2002). *TKY ve tarihteki bir uygulaması Ahilik*. İstanbul: Hayat Yayıncılık.
- TDK (Türk Dil Kurumu) Sözlüğü (2012). Retrieved 26.01.2012 from <http://tdkterim.gov.tr/bts/>.
- Telman, N.(1997). *Etkin Öğrenme Yöntemleri*. Epsilon Yayıncılık, İstanbul.
- Tepeköylü, Ö. ve Yüksel, Y. (10-12 Kasım 2010). *Ortaöğretimde Sporcu Öğrencilerle Spor Yapmayan Öğrencilerin İletişim Becerisi Düzeyleri*. 11. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresinde Sunuldu, Antalya.

- Toptaş, V. (2011). Sınıf Öğretmenlerinin Matematik Dersinde Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerinin Kullanımı ile İlgili Algıları, *Education and Science*, 36, No 159.
- TÜBİTAK (2010). *Bilim toplum daire başkanlığı 4004 kodlu bilim ve toplum projeleri*. Retrieved 11.07.2010 from http://www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files//bilimtoplum/dogaegitimi/6994_websiteleri_bilim.pdf.
- Tsai, J.T. (2006). *The identification of the components for an outdoor education curriculum in Taiwan*. PhD Thesis, Indiana University, USA.
- Uygun, S. (2007). *Tanıkların dilinden bir dönem öğretmen okulları*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Vester, F. (1997). *Ekolojinin anlamı*. İstanbul: Arıtan Yayınevi.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (6. baskı) Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, C. ve Bilgi, M.G. (2011). Aday öğretmenlerin coğrafi arazi çalışmalarına bakışı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(2), 961-983.
- Yüksel, S. (2002). Örtük Program, *Eğilim ve Bilim*, 27(126). 31-37.
- Yüksel, G. (2001). Öğretmenlerin Sahip olmaları gereken Davranışlar olarak Sosyal Beceri. *Millî Eğitim Dergisi*, 150; 6-10.
- Zanovello, I. (1999). *Outdoor and environmental education centres: A case study of Starthcona Park Lodge and outdoor education centre, British Columbia, Canada*. A Master Degree Thesis, Faculty of Environmental Design, The University of Calgary, Alberta.

EKLER

Fotoğraf 1. Öğrencilerin yapmış oldukları materyal çalışması (mağara şekli)

Fotoğraf 2. Öğrenciler eşliğinde Girne üniversitesine gidilerek bölümler hakkında bilgi edinmek

Fotoğraf 3.Bölümlerin tanıtılması.

Fotoğraf 4. Yağ değirmenine gidilerek geçmişte kullanılan aletleri somut olarak görüp zeytin yağının fabrikalarda nasıl çıkarıldığının anlatımı yapıldığı araştırma gezisi.

Fotoğraf 5. Tarihi unutulmayan ve halen sergilenmekte olan Barbarlık müzesi

Fotoğraf 6. Öğrencilerle Üniversite ortamına giderek bölümlerin tanıtılması.

Fotoğraf 7. Öğrencilerin hazırladığı materyal çalışması.

Fotoğraf 8. Öğrencilerin yapmış oldukları materyal çalışmalarının sergilenerek anlatımının yapıldığı bilim sergisi.

Fotoğraf 9. Öğrenciler eşliğinde yapılan çevre temizliği.

